МІНСКАЯ ПРАЎДА

Газета заснавана 1 лістапада 1950 года

Аўторак, 27 верасня 1994 года

№ 103 (10803)

Цана 30 руб.

МАЛАЯ ПРЫВАТЫЗАЦЫЯ: ВЫНІКІ ПЕРШЫХ АЎКЦЫЁНАЎ

Праблемам малой прыватызацыі была прысвечана прэс-канферэнцыя, якая адбылася ў Міністэрстве па кіраванню дзяржаўнай маёмасцю Рэспублікі Беларусь пры ўдзеле Міжнароднай фінансавай карпарацыі. Журналістам, па сутнасці, былі прадстаўлены першыя вынікі работы з пачатку працэсу прыватызацыі на Беларусі. Бо менавіта ў верасні мінулага года адбыўся першы ў рэспубліцы адкрыты аўкцыён у рамках праграмы малой прыватызацыі.

Усяго ж за прайшоўшы час пры ўдзеле МФК у рэспубліцы было праведзена 12 аўкцыёнаў, на якіх прададзена 87 аб"ектаў агульнай плошчай 41.826 квадратных метраў на суму 4 мільярды 674 мільёны 280 тысяч рублёў (з улікам дэнамінацыі). Гэтыя сродкі былі выкарыстаны для рэалізацыі сацыяльных праграм: будаўніцтва бальніц, жылля, паляпшэння работы аб"ектаў камунальнай гаспадаркі, транспарту і г.д. Аўкцыёны паказалі, што гэта найбольш справядлівы спосаб прыватызацыі, а таксама магчымасць знайсці найлепшага гаспадара прадпрыемству.

На пытанні журналістаў адказвалі намеснік міністра К.Э.Раманоўскі, адказныя работнікі міністэрства, а таксама кіраўнік праекта МФК па малой прыватызацыі ў Беларусі і на Украіне Стэфан Мілер і кіраўнік праекта МФК"Малая прыватызацыя ў Беларусі" Кэрын Янг.

/Наш кар./.

■ Зарплата

У ЛАДКІ НЕ ПЛЯСКАЛІ

Расце наша зарплата, ды яшчэ як! Скажам, за восем месяцаў яна павялічылася ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года ў 15,7 раза. Дык чаму ж тады не пляскаем у ладкі і не крычым «ура»?

Аказваецца, не дазваляе наша пустая кішэня, якую ніяк не напоўніш сваім заробкам. Бо рознічныя цэны на тавары народнага спажывання і платныя паслугі насельніцтву за гэты перыяд узраслі ў 27 разоў. Так што не разгонішся пры 43,9 тысячы рублёў у месяц, як выйшла ў сярэднім за студзень-жнівень.

Сярэдняя зарплата работнікаў у жніўні склала ў цэлым па вобласці 85,8 тысячы рублёў. У рабочых і служачых яна раўнялася 93,3 тысячы, калгаснікаў — 62,2. Першынство трымаюць прадпрыемствы і арганізацыі матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння і збыту — 137 тысяч. Далей ідуць будаўнікі — 127,5, работнікі крэдытавання і страхавання — 117,6, прамысловасці — 106,2 тысячы рублёў.

Па-ранейшаму нізкай застаецца зарплата работнікаў сацыяльнай сферы — 47,9 тысячы рублёў, невытворчых відаў бытавога абслугоўвання насельніцтва — 49,4, мастацтва — 51,5, культуры — 53,4, навукі і навуковага абслугоўвання — 58,7.

Адна гадзіна рабочага часу ў жніўні каштавала 547 рублёў. У тым ліку рабочым і служачым аплачвалі 632 рублі, калгаснікам — 339.

НА РЕШЕНИЕ НАРОДА

Создана инициативная группа по проведению республиканского референдума. Ее возглавила Людмила Павлович. В соответствии со статьей 10 «Закона о народном голосовании /референдуме/ Республики Беларусь» предлагается вынести на рассмотрение граждан следующие вопросы:

1. Вы «за» или «против» денонсации /расторжения/ Беловежского соглашения, объявившего, что прекращается действие заключенного в 1992 году Договора об образовании Союза Советских Социалистических Республик?

2. Вы «за» или «против» частной собственности на средства производства, в том числе на землю, неизбежно обогащающей предпринимателей за счет обнищания трудящихся?

3. Вы «за» или «против» введения русского языка в качестве государственного наравне с белорусским?

4. Вы «за» или «против» того, чтобы возвратиться к рассмотрению вопроса о государственной символике, поскольку он был рассмотрен без всенародного обсуждения?

Центральная комиссия по референдумам Республики Беларусь приняла от инициаторов для регистрации необходимые документы, оформленные согласно Закону о проведении республиканского референдума.

/Наш корр./.

ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ
АРГУМЕНТЫ ● МЕРКАВАННІ

ШАГ К СОТРУДНИЧЕСТВУ СДЕЛАН

Что мы знаем о Норвегии? Далекая страна, практически неизведанная. Познания завершаются видеозрелищем норвежской селедки, которой в изобилии на прилавках. Сотрудничаем мы в основном с европейскими странами, которые поближе к нам.

И вот — первая ласточка. Визит в Минск представительной делегации графства Северный Трённелаг. Возглавил ее губернатор Кульберн Алмли. В составе делегации также председатель исполнительного комитета лидер Рабочей партии, ректор сельскохозяйственного колледжа, руководитель проектов по сотрудничеству с Восточной Европой. Цель визита — подписание Договора о дружбе и сотрудничестве между Минском, столичной областью и графством Северный Трённелаг.

Гости не увлекались посещением достопримечательных мест. Их больше интересовало истинное положение дел в Минске и столичной области. Знакомство было не визуальное, а насыщенное, деловое. Представители Норвегии желали знать, во что вкладывать деньги и стоит ли это делать.

В минувшую субботу цель визита была достигнута. Завершилась она подписанием Договора о дружбе и сотрудничестве. Не было здесь популистских заверений в том, что решилась на это Норвегия из-за великой любви к нам и желания помочь. На равных заключалась договоренность о партнерстве. Оно найдет продолжение в самых различных областях, таких как экономика, промышленность, сельское хозяйство, торговля, культура, здравоохранение и т.д. А начинаться будет, скорее всего, с совместного строительства жилья. Это реальные проекты, жизненно важные для республики. Кстати, в Минске созданы и действуют более тысячи совместных предприятий, которые успешно сотрудничают на взаимовыгодных условиях. И столичной области есть что показать на норвежских рынках. Конкурентоспособными стали наши фотоаппараты, стрелковое оружие, приборы ночного видения. Около двух миллионов тонн калийных удобрений реализуется на экспорт. Только из-за отсутствия соответствующей рекламы нас не знают за рубежом. Но это дело поправимое.

Шаг к сотрудничеству сделан. Следующий шаг — воплотить его в жизнь

Ирина АНДРЕЕВА.

■ Мясцовая ўлада: дзень за днём

Галіна КУТАС:

РАСЧАРАВАЛАСЯ Я Ў ДЭПУТАЦКІМ ЗВАННІ...

Старшыня выканкома Ільянскага сельскага Савета дэпутатаў, дэпутат абласнога Савета Галіна Віктараўна Кутас мае свой, далёка не ардынарны погляд на выкананне дэпутацкіх абавязкаў, на развіццё мясцовага самакіравання, дзеянне уладных структур. Паслухаем яе.

— Пяць гадоў работы ў мясцовым і абласным Саветах — гэта немалы тэрмін. Можна адчуць задаволенасць. Можна і расчаравацца. Са мной здарылася менавіта апошняе. Не думаю, што ўдалося кардынальна ўплываць на ход жыцця маіх выбаршчыкаў. А хацелася. Асабліва калі на альтэрнатыўнай аснове стала абласным дэпутатам. Людзі даверылі таму, што верылі. І старалася. Была нейкая эйфарыя ад глабальных перамен, думалася, што новыя законы, прынятыя Вярхоўным Саветам, дадуць прастору для творчасці, ініцыятывы нам, дэпутатам, кіраўнікам уладных структур мясцовага ўзроўню.

Я і мае калегі шмат надзей ускладалі на Закон аб мясцовым самакіраванні.

А што змянілася? Пры таварным дэфіцыце мясцовыя Саветы былі размеркавальнікамі тавараў сярод ільготных груп насельніцтва. Пасля прыняцця новага закона ў штаце выканкомаў паявіліся землеўпарадчыкі. Мы сталі размяркоўваць зямельныя надзелы. Але без грошай, без сродкаў як былі, так і засталіся марыянеткамі ў руках сістэмы.

Сёння ў новай інтэрпрэтацыі загучаў стары афарызм наконт кадраў, якія вырашаюць усё. І вось, з падачы прэзідэнцкай каманды, пачынаецца своеасаблівая чыстка кадраў. Мяняюцца вышэйстаячыя кіраўнікі. Думаю, чарга дойдзе і да нізоў. А сэнс які? Няўжо нельга выкарыстаць ранейшы кадравы патэнцыял? Я бяру ў якасці прыкладу наш рэгіён. Людзі на сваіх месцах. Няхай працуюць. Хто не зможа ісці ў нагу з часам, выскачыць сам. Але не трэба абмяжоўваць кіраўніка дзесяткамі ўмоўнасцей, трэба даць яму рэальную самастойнасць. А то атрымліваецца, што ад самога работніка па-сапраўднаму нічога не залежыць.

Неяк на нарадзе старшыня аблвыканкома пакрытыкаваў мяне і Савет за знешні выгляд пасёлка: маўляў, прыходзіць Ілья ў заняпад. Ну што ж, прыходзіць. А што сёння ў нашым жыцці квітнее? Стаўшы старшынёй Савета пяць гадоў назад, я пастаралася, каб і вуліцы падрамантаваць, і платы паставіць. І могілкі абгарадзіць... І якое абыходжанне з усім гэтым? Мы не былі сапраўднымі гаспадарамі і не навучыліся імі быць. А няма гаспадара — няма з каго і спытаць.

Колькі часу я стараюся вырашыць праблему вывазу смецця. Ёсць і месца для звалкі, і людзі папярэджаны. Але прыходзіць час, гаспадар за тачку — і ў бліжэйшы лясок. А што рабіць пенсіянеру, калі да той звалкі яму не дабрацца, а сельсавет, не маючы транспарту, не можа вырасціць яго ў тых, хто мае?

А якая існуе сістэма мер уздзеяння на парушальнікаў? Па-першае, з-за непамернай інфляцыі Адміністрацыйны кодэкс старэе не па днях, а па гадзінах. Ды і тыя смешныя штрафы, якія мы можам накласці, выклікаўшы парушальніка на пасяджэнне адміністрацыйнай камісіі, часта не выплачваюцца. Сістэма прымусовай выплаты адсутнічае. Зноў мы без рэальнай улады.

Мінуў той час, калі на голым энтузіязме нешта можна было будаваць. Што, у вярхах гэтага не разумеюць? Сёння студэнты мясцовага тэхнікума абураюцца: маўляў, чаму гэта мы павінны падмятаць пасялковыя вуліцы замест таго, каб вучыцца? І яны маюць рацыю. Кожнаму трэба займацца сваёй справай.

А вось кіраўнікі вышэйшага рангу, прыязджаючы на месцы, замест таго каб сесці ды пагаварыць з намі на роўных ды, можа, і параіць што, прывыклі пакрыкваць, выяўляючы недахопы. Я і сама іх, недахопы гэтыя, добра ведаю. А што рабіць? Дзе шукаць выйсце? Неаднойчы даводзілася чуць, што некаторыя Саветы нібыта ўхітраюцца вырашаць матэрыяльныя праблемы сваіх людзей за кошт пазабюджэтных сродкаў. Вось, маўляў, якія: з нічога бяруць грошы! А ўсё тлумачыцца вельмі проста. Ну, ідуць на дапамогу згаворлівыя кіраўнікі гаспадарак, ну, дапамогуць пасеяць, выбраць. Але ж любыя затраты закладваюцца потым у сабекошт прадукцыі. Навошта нам падманваць саміх сябе?

Нядаўна наш раён заслухоўвалі на прэзідыуме абласнога Савета. Старшыня райвыканкома рабіў планавую справаздачу аб рабоце з дэпутатамі. Мяне здзіўляе гэтая традыцыйная пастаноўка пытання. Хто такі дэпутат? Чалавек, які даў згоду балаціравацца ў Савет, якому аказалі давер і які, пэўна ж, клапоціцца аб сваім аўтарытэце сярод выбаршчыкаў. Навошта ж нам прымушаць яго вывучаць законы, сачыць за грамадскімі зменамі? Няўжо ён сам не здольны паклапаціцца аб сваім інтэлектуальным узроўні, няўжо яго трэба літаральна падштурхоўваць да грамадскай дзейнасці?

Таму я поўнасцю падтрымліваю намер прэзідэнта наконт ліквідацыі на месцах дэпутацкага корпуса. Улада павінна быць мабільная і жыццядзейная. Трэба не пісанінай займацца, а канкрэтнай работай. Павінна быць дакладнае размежаванне кампетэнцыі, павінен існаваць механізм уздзеяння на мясцовых кіраўнікоў. Пакуль жа ён ляжыць у сферы эмоцый і асабістых адносін. Вось і атрымліваецца, што Савет не мае магчымасці канкрэтна ўплываць на ход жыцця.

Вось чаму я не зусім задаволена сваёй дэпутацкай дзейнасцю на працягу гэтых пяці гадоў. Я магла б зрабіць намнога больш, каб іншы быў механізм рэалізацыі ўлады, каб ён быў заснаваны на законе, а не на асабістых узаемаадносінах кіраўнікоў выканкомаў з тымі, хто мае грошы і сродкі. Гэта несправядліва.

Запісала Марыя КУЗАЎКІНА.

Фотарэпартаж

"ЗАЛАТАЯ ВОСЕНЬ–94"



У МІНУЛЫЯ ВЫХАДНЫЯ ў Мінску праводзілася свята ўраджаю "Залатая восень-94". Ля Палаца спорту, каля Камароўскага рынку, кінатэатра "Кіеў", у мікрараёнах Серабранка, Уручча, Чыжоўка і ў іншых месцах былі наладжаны кірмашы па продажу агародніны, садавіны і іншай сельскагаспадарчай прадукцыі. Пакупнікоў абслугоўвалі работнікі спажывецкай кааперацыі амаль з усіх раёнаў Міншчыны, асобныя калгасы і саўгасы. Гучала музыка, выступалі калектывы мастацкай самадзейнасці.





На здымках: рыбак з доследнай гаспадаркі "Волма" Мікалай **Галубец;** каапeратары з Пухавіцкага раёна Рэгіна **Каліскарова** і Антаніна **Чэшка** запрашаюць на шашлыкі.

Фота Анатоля БАСАВА.

ГАРАДОЦКІЯ ВІТАМІНЫ

Бадай, як ніколі спраўна працуе сёлета агароднінны канвеер саўгаса "Гарадок". Асноўную частку вітаміннай прадукцыі саўгасныя агароднікі адпраўляюць у Кастрычніцкі аптова-рознічны плодаагароднінны камбінат г.Мінска. Сюды пастаўлена ўжо 90 тон морквы і сталовых буракоў і шмат чаго іншага, саўгасная каса папоўнілася на 40 мільёнаў рублёў.

Ці вартая гэтая сума прыкладзеных вяскоўцамі сіл?

— Усе затраты акупіліся спаўна, — лічыць намеснік дырэктара саўгаса па вытворчасці В.А.Шут. — Мы пераканаліся, што вырошчваць агародніну больш выгадна, чым здабываць мяса ці малако. Тым больш што наша гаспадарка спецыялізаваная.

Пэўную частку вырашчанай прадукцыі "Гарадок" рэалізуе сталовым, дзіцячым садкам раёна. А вось з раённым гандлем сябраваць нявыгадна: закупачныя цэны тут удвая ніжэйшыя, чым у сталічных гандляроў. Таму наўрад ці ў бліжэйшы час паласуюцца жыхары райцэнтра "гарадоцкімі вітамінамі".

Шкада. Цыбуля, агуркі і памідоры, што неяк "перапалі" райцэнтру, знікалі з магазінных прылаўкаў даволі хутка...

Святлана МІХАЙЛОЎСКАЯ. Уздзенскі раён.

СУДДЗІ НАДЗЕЛІ МАНТЫІ І ЗАВЯРШЫЛІ ПЕРШУЮ СПРАВУ

Адбылося першае судовае пасяджэнне Канстытуцыйнага суда Рэспублікі Беларусь. На ім разглядалася пытанне аб адпаведнасці Канстытуцыі норм Кодэкса законаў аб працы, якія рэгламентуюць звальненне людзей з работы пасля дасягнення пенсіённага ўзросту па ініцыятыве работадаўцы.

Суддзі з"явіліся перад прысутнымі ў чорных судзейскіх мантыях, і гэта адразу стварыла ў зале атмасферу, у якой пануе толькі Закон. Пасля таго як намеснік старшыні Канстытуцыйнага суда Валерый Ціхіня адкрыў пасяджэнне, эпіцэнтр увагі перамясціўся на спецыяльна запрошаных экспертаў — вопытных юрыстаў, якія дэталёва вывучылі справу і прадставілі суду свае заключэнні. Пытанняў ім зададзена было многа і па сутнасці. Вельмі доўга ішла размова аб кампенсацыях. Таму што калі суд прызнае разглядаемыя нормы КЗаП неканстытуцыйнымі, то звальненне пенсіянераў трэба будзе прызнаць незаконным. Тады хто і якую кампенсацыю павінен ім выплаціць за вымушаны прагул? Як іх потым зноў уладкаваць на работу? Выказваліся і меркаванні аб тым, што гэтыя нормы працоўнага заканадаўства супярэчаць не толькі артыкулу Канстытуцыі, які гарантуе грамадзянам права на працу, але і артыкулам аб праве на жыллё і свабоду перамяшчэнняў.

А віцэ-прэм"ер Віктар Ганчар, які прысутнічаў на пасяджэнні, заявіў аб тым, што такія пытанні неабходна разглядаць не ў Канстытуцыйным судзе, а ў парламенце і нядрэнна было б уключыць гэтае пытанне ў парадак дня маючай адбыцца сесіі.

Тым не менш пасля паўтарагадзіннай работы суддзі пайшлі на нараду для падрыхтоўкі заключэння.

Пасля нарады была прадоўжана карпатлівая работа, вынікам якой з"явілася заключэнне Канстытуцыйнага суда. У ім, у прыватнасці, прызнана неадпаведнасць Канстытуцыі нормы артыкула 18 прым. і пункта 1 прым. артыкула 33-га Кодэкса законаў аб працы Рэспублікі Беларусь, якія прадугледжваюць магчымасць скасавання працоўнага дагавора па ініцыятыве наймальніка ў сувязі з дасягненнем работнікам пенсіённага ўзросту. Органам дзяржаўнай улады прадпісана ў трохмесячны тэрмін прывесці гэтыя акты ў адпаведнасць з Канстытуцыяй. Заключэнне ўступае ў сілу з дня прыняцця і адмене або абскарджанню не падлягае.

БЕЛІНФАРМ.

СЯБРУЕМ З БАХУСАМ, ПАСВАРЫЛІСЯ З АФРАДЫТАЙ

Па-ранейшаму трывожныя лічбы знаходзім мы ў прэс-выпусках абласнога ўпраўлення статыстыкі. "Крывая" паўзе ўгару па многіх паказчыках.

Калі за паўгоддзе 1994 года /як паведамляла ўжо "Мінская праўда"/ колькасць нованароджаных у параўнанні з адпаведным леташнім перыядам знізілася на 4, то за сем месяцаў — на 4,5 працэнта. Тое ж і ў "царстве" Гіменея — адпаведна 13,9 і 14,9 працэнта.

У гарадскіх пасёлках нарадзілася 5.601, а ў сельскіх — 4.702 хлопчыкі і дзяўчынкі. Прычым, вяскоўцы ідуць на такі сур"ёзны крок радзей, чым гараджане: у параўнанні с студзенем-ліпенем 1993 г. нараджальнасць у гарадскіх пасёлках знізілася на 3,7, а ў сельскіх — на 5,2 працэнта. Аднак рэзка падае яна ў Капылі, Клецку, Мар"інай Горцы, пасёлках гарадскога тыпу Плешчаніцы, Свіслач.

Памерла за сем месяцаў 13.807 жыхароў Міншчыны, в ўзросце да года — 133 малышы. Павялічылася смяротнасць ад цукровага дыябету, хвароб кровазвароту і нырак.

Асаблівую трывогу выклікаюць лічбы, што тычацца смярцей, якіх магло б і не быць. 379 чалавек добраахвотна пакончылі з сабою, 100 — былі забітыя. А вось на гэты факт варта звярнуць увагу тым , хто сябруе з Бахусам. 188 жыхароў Міншчыны загінулі ад празмернага ўжывання алкаголю.

Наталля ТУМАР.

■ Актуальнае інтэрв'ю

Аляксандр БОЙКА:
"Нельга штучна фарсіраваць працэс беларусізацыі"

Ідзе новы навучальны год. А ці своечасова падрыхтаваліся да яго ўстановы адукацыі горада на Бярэзіне? З такога пытання пачалася размова карэспандэнта газеты з загадчыкам аддзела адукацыі Барысаўскага гарвыканкома Аляксандрам Аляксандравічам БОЙКАМ:

— Да прыёму вучняў першага верасня былі гатовы ўсе 19 агульнаадукацыйных сярэдніх, дапаможная і вячэрняя школы, тры гімназіі, політэхнічны ліцэй. А таксама — чатыры пазакласныя дзіцячыя ўстановы і дзве спартыўныя школы. Праўда, у сувязі з недахопам у гарадскім бюджэце фінансаў мы вымушаны былі адкласці капітальны рамонт трох агульнаадукацыйных школ. Хоць іх памяшканні патрабуюць яго ўжо сёння. З-за адсутнасці кваліфікаваных спецыялістаў, бітуму і тых жа фінансаў нам не ўдалося за лета прывесці ў парадак дахі дзевяці школ і гімназіі №2. Работу гэтую будзем весці восенню, толькі ўжо ў больш складаных умовах.

Гораду ў апошні час не выдзяляюцца сродкі і на будаўніцтва новых школ. Патрэба ж у іх — вострая. Класы перапоўнены, большасць школ працуе ў дзве, а дзевятая і трынаццатая — нават у тры змены. Вось такая вучоба...

З настаўнікамі і выхавальнікамі праблем куды менш. Большасць педагогаў мае багаты вопыт, працуе творча і сумленна. Зірніце, скажам, на вынікі мінулага навучальнага года. 23 нашы выпускнікі атрымалі атэстаты асобага ўзору і залаты медаль, 94 — сярэбраны медаль, а яшчэ 135 навучэнцаў узнагароджаны пахвальнымі лістамі за поспехі ў вывучэнні асобных прадметаў.

Непакоіць той факт, што толькі некаторыя са школ не маюць другагоднікаў. У першай, напрыклад, іх набралася ажно дваццаць восем. А ўсяго па горадзе паўторны курс навучання да-вядзецца прайсці 286 школьнікам.

— Мо трэба шукаць новыя шляхі выхавання?

— Сярэдняя школа №6 мае статус гімназіі, педагагічнае вучылішча пераўтворана ў каледж. З першага верасня для агульнаадукацыйных школ пачала працаваць школа алімпійскага рэзерву. Заняткі тут разам з настаўнікамі праводзяць вучоныя — выкладчыкі вышэйшых навучальных устаноў сталіцы рэспублікі.

Але праблемы, нічога не зробіш, "наязджаюць" на ўсе нашы "навацыі". Шмат часу даводзіцца губляць на набыццё будаўнічых матэрыялаў, пошук мэблі. Не хапае падручнікаў, вучэбных дапаможнікаў, дыдактычнага матэрыялу. Не можам набыць сучасныя тэхнічныя сродкі навучання. Адчуваем недахоп выкладчыкаў замежных моў, музыкі і спеваў. Бо ў апошні час настаўнікі нярэдка пакідаюць школу і ідуць шукаць для сябе больш выгадную справу.

— За праблемамі, відаць, забыліся пра Закон аб мовах...

— Сёння ў Барысаве чатырнаццаць нацыянальных школ і адна гімназія. У іх у першым-трэцім класах выкладанне прадметаў вядзецца выключна па-беларуску. Ва ўсіх школах сталі традыцыйнымі тыдні, дэкады і месячнікі роднай мовы і літаратуры. Праводзяцца конкурсы сачыненняў, вучнёўскіх малюнкаў-ілюстрацый да твораў вядомых беларускіх пісьменнікаў і кампазітараў, выстаўкі дзіцячых вырабаў. Робяцца выпускі радыёгазет, ставяцца спектаклі. Асабліва тут варта адзначыць педагагічны калектыў беларускай гімназіі. У многіх навучальных установах адраджаюцца такія народныя святы, як "Калядкі", "Масленіца", "Гуканне вясны", "Купалле", "Дзяды", "Вялікдзень".

Устаноўкамі для нас па выкананню Закона аб мовах сталі наступныя. Праводзім гэтую работу пачынаючы з дзіцячых садоў і пачатковай школы, няспешна, але паслядоўна. Робім усё магчымае, каб настаўнікі і вучні змаглі падысці да выкладання і засваення розных прадметаў на беларускай мове з меншымі стратамі ў якасці ведаў.

Нацыянальнай самасвядомасці спрыяюць і школьныя музеі традыцый і этнасу, куткі беларускага побыту.

— Аднак толькі каля 17 працэнтаў барысаўскіх вучняў займаюцца ў беларускамоўных школах. Па рэспубліцы ж гэты паказчык удвая вышэйшы, а па вобласці — 48 працэнтаў.

— Трэба ўлічваць спецыфіку Барысава, дэмаграфічны склад гараджан. У нас многа сем'яў ваеннаслужачых — небеларусаў. Гэта, а таксама настойлівыя просьбы бацькоў вымусілі арганізаваць работу некалькіх рускамоўных школ. Да таго ж мы не жадаем штучна фарсіраваць працэс беларусізацыі. Ды і не хапае падручнікаў, вучэбных дапаможнікаў, недастаткова кваліфікаваных беларусазнаўцаў.

— Барысаў вядомы не толькі ў вобласці, а і ў рэспубліцы, як адзін з найбольш крымінагенных гарадоў. Нямала злачынстваў учыняюць непаўналетнія гараджане. Што робяць педагогі для таго, каб уплываць на сітуацыю?

— Праводзім прафілактычную работу. Распрацавана комплексна-мэтавая праграма. У ёй — і сумесныя пасяджэнні кіраўнікоў школ і прадстаўнікоў камісіі, інспекцыі па справах непаўналетніх, і нарады, семінары-практыкумы. Тыя, у чыіх установах дапушчаны рост дзіцячай злачыннасці, трымаюць адказ на савеце аддзела адукацыі і камісіі па справах непаўналетніх. Лепшыя кіраўнікі і калектывы педагогаў заахвочваюцца матэрыяльна.

Яшчэ ў пачатку мінулага навучальнага года на базе школы-новабудоўлі №20, а таксама дзіцячых садоў №№ 43 і 47 быў створаны першы ў вобласці і рэспубліцы вучэбна-выхаваўчы комплекс педагагічнай рэабілітацыі падлеткаў. Тут вядзецца напрацоўка і рэалізацыя новых методык педагагічнай, медыка-педагагічнай і прававой дапамогі "цяжкім" падлеткам і іх бацькам.

Аналіз злачыннасці паказвае, што значную частку правапарушэнняў падлеткі ўчыняюць у пазашкольны час, у тым ліку ў летнія месяцы. Мы рабілі і робім усё магчымае, каб заняць школьнікаў. У прышкольных, загарадных і профільных лагерах летам адпачылі і папраўлі здароўе каля сямі тысяч падлеткаў. Для тых, хто знаходзіцца на ўліку ў інспекцыі па справах непаўналетніх, працавалі два абаронна-спартыўныя лагеры.

Гутарку вёў Мікалай ЧАЛЕЙ.

ШУМІЦЬ СУРОВА РЭДКІ ЛЕС,
або Як маёр мурашнік абараняў

— Супраць рускіх, калі спатрэбіцца, ваяваць будзеш?

Васіль Васільевіч адказаў адразу і катэгарычна:

— Не!

Чым і падпісаў сабе прыгавор. Яму, маёру, намесніку камандзіра батальёна па тылу, трэба было звальняцца ў запас. Бо служыў ён непадалёку ад Адэсы. А гэта — незалежная Украіна. Якая не магла да канца раздзяліцца з Расіяй. Некаторыя ваякі пагрозліва бразгалі зброяй у адрас "маскалёў". А беларус В.В.Баско не збіраўся страляць у братоў-славян. І асядаць далёка ад роднай зямлі, няхай нават і на цёплым поўдні, не хацеў.

Саракатрохгадовы афіцэр запасу абмяняў кватэру на Старыя Дарогі. Пераехаў. І восем месяцаў з-за магутнай міждзяржаўнай бюракратыі не атрымліваў пенсію. Падзарабляў тым, што пад рукі трапляла. І вельмі ўзрадаваўся, калі яго ўзялі леснікам у мясцовае лясніцтва. Цяпер Васіль Васільевіч пенсію атрымлівае рэгулярна, усё ж, як і раней, больш прападае ў лесе, чым дома.

— Магчыма, аклад у лесніка добры? — пытаю.

— Можна сказаць, смешны, амаль у тры разы меншы за пенсію, — прызнаецца ён. — Але калі б мне і без зарплаты прапанавалі гэтую работу, я б згадзіўся. Я — з Барысаўшчыны, рос сярод лясоў, дыхаў імі, любаваўся. А потым 12 гадоў служыў сярод пяскоў Сярэдняй Азіі. І калі мы пераязджалі на аўтамабілі ў Адэсу і ўбачылі першае дрэўца — ледзьве не расплакаліся ад радасці. Гэта трэба адчуць... Лес — нібы паветра: калі яно навокал — не заўважаем, а раптам знікне — і становіцца вельмі балюча.

У лесе Васіль Васільевіч каля года. Як кажуць, новыя рукі, свежае вока. А яно заўсёды бачыць шырэй, чым наша, ужо прывыкшае.

— Ой як не шануем, не беражом мы свой лес! — уздыхае малады ляснік. — Неяк паехаў я на веласіпедзе на свой участак. Бачу — свежы след ад колаў павёў у лес. Я — па ім, вырашыў, што нехта дровы красці надумаў. Вось і матацыкл у кустах з каляскай. І тут жа адчуў пах дыму. Кінуўся туды. Праз колькі метраў убачыў такую карціну: некалькі дарослых людзей збіраюць ягады, а на вялікім абгароджаным мурашніку гарыць анучa. Побач стаіць ёлупень гадоў дзесяці і назірае, як гінуць мурашкі. Пераскочыў я цераз агароджу, скінуў тую анучу. "Ты што гэта робіш?" — крыкнуў хлопцу і не ўтрымаўся, даў яму па карку. На шум з кустоў выйшла разззлаваная маці. Навошта, маўляў, дзіця б"еш? Я адказаў, што толькі ліквідую недахопы ў яго выхаванні. Муж яе заявіў больш спакойна: маўляў, не бачыў, чым займаецца сын. Я запатрабаваў, каб яны пакінулі лес, а сам паехаў у лясніцтва, расказаў аб усім ляснічаму Палякову... Калі вярнуўся, жанчына з"едліва спытала: "Ну што, паскардзіўся?" Але што я дакажу: усе сляды яны ліквідавалі. З нашага дыялога я зразумеў, што жанчына працуе ў школе. Падумаў: не дай Бог, каб настаўніцай! Чаму ж яна навучыць? А цяпер, прызнаюся, шкадую, што даў па карку таму ёлупню. Трэба было выразаць добры дручок ды адхадзіць яго маці...

Згаджаюся з леснікам: сапраўды усе беды лесу ў першую чаргу ад нас, дарослых, ідуць. Нішчым, забруджваем. Вунь колькі пажараў сёлета было! А па чыёй віне? Тым не менш, хочацца чагосьці аптымістычнага, светлага.

— Ну, у лесе ж не толькі мурашнікі паляць. Там жа і ягады, грыбы збіраюць, — нагадваю лесніку

— Ага, збіраюць, — згаджаецца Васіль Васільевіч. — А як? Металічнымі "камбайнамі" ягады здзіраюць. Разам з лісцем. Нярэдка і ягаднік вырываюць. А ён ведаеце колькі расце? Сто гадоў! Раптам раз — і няма яго... А грыбы? Пачалі добрыя грошы плаціць за лісічкі, дык на некаторых мясцінах пасля грыбнікоў — нібы дзікі прайшлі. Пасля такога нашэсця не хутка глеба "ачуняе". Некаторыя за лісічкі тыя добра вып"юць — і ўсё. Вельмі крыўдна за прыроду. А ўсё чаму? Не адчувае сябе чалавек гаспадаром у лесе. Нібы парабак той. Вось у чым бяда!

— Дык, можа, трэба прыватызаваць лес ці перадаць яго камусьці анкрэтна ў карыстанне на доўгія гады, як зараз з зямлёй робіцца? — пытаю. — Ну, напрыклад, сталі б вы гаспадаром вялікага ляснога масіву...

— Ведаеце, такая думка мне ўжо прыходзіла, — адказвае В.В.Баско. — Парадак у сваім надзеле я, вядома, навёў бы. Але гаспадар другога масіву, магчыма, і блізка да лесу не падпусціў бы грыбнікоў, ягаднікаў. Трэці проста высек бы дрэвы ды "мерседэс" за іх купіў. Таксама дрэнна... Карацей, не ведаю я, дзе тут выйсце, як лес ад вынішчэння, збяднення абараніць.

Гэта што датычыцца, так сказаць, лясной стратэгіі. А наконт тактыкі па абароне зялёнага сябра ў маёра запасу пэўныя думкі ёсць. Па-першае, няправільна, лічыць ён, што сёння ахоўнікі лесу і яго нарыхтоўшчыкі пад адным дахам знаходзяцца. Нават у адной асобе. Ад лесніка, напрыклад, патрабуюць амаль пяць дзён на тыдні лес пілаваць, секчы, астатні час — ахоўвай, аднаўляй яго. А ў В.В.Баско — 535 гектараў. Паспрабуй аб"едзь. Асабліва калі твой транспарт — веласіпед. Патрэбна, каб было, як раней: закінуў ляснік ружжо за плячо ды пайшоў на цэлы дзень у лес, дзе кожнае дрэва, кожны след агледзіць. Па-другое, неабходна знайсці ўправу на леспрамгасы, прымусіць іх работнікаў працаваць на дзялянках культурна, асцярожна, нібы ва ўласных уладаннях. Бо там, дзе ўсё пераатрушчыла леспрамгасаўская тэхніка, не толькі грыбы, ягады, а і трава расці не хоча. Нарэшце, патрэбен справядлівы, строгі закон аб лесе. А то сёння з лесу ўсё ды ўсе цягнуць, а дапамагаць зялёнаму сябру ніхто не спяшаецца...

Увогуле, у ідэях маладога лесніка В.В.Баско нічога новага няма. Аб гэтых праблемах ведаюць, гавораць усе. Розніца толькі ў тым, што Васіль Васільевіч гатовы ажыццяўляць свае ідэі на справе. Нават бясплатна.

Бо ў лесе яму асабліва лёгка дыхаецца. Здаецца, спявае душа. І самі сабою нараджаюцца вершы. Вось такія:

Нам зязюля кукуе
З табой ля кастра.
Твае ногі цалуе
Лясная трава...

Уладзімір БЫЧЭНЯ.

■ Памяць

ЛЮДЗІ ЛЮБІЛІ ЯГО

На паляне, вакол якой маўкліва, задуменна стаяць сосны, елкі, бярозы, збіраюцца былыя народныя мсціўцы партызанскай брыгады "Разгром". Як балюча, што сярод ветэранаў ужо не будзе партызанскага доктара Міхаіла Дзмітрыевіча Міхейчыка! І ў яго былі б хвалюючыя сустрэчы з баявымі сябрамі па зброі. І для яго гарэлі б традыцыйныя партызанскія кастры, гучалі б песні ваенных і пасляваенных гадоў.

Нялёгка пісаць пра чалавека, якога сёння няма сярод нас. У гэтым годзе ён адзначыў бы свой васьмідзесяцігадовы юбілей. Будзем удзячныя жонцы Міхаіла Дзмітрыевіча Міхейчыка Неаніле Віктараўне (дарэчы, таксама ўрачу) за тое, што яна захавала ў памяці светлы вобраз гэтага выдатнага чалавека. Скажу прама: без яе я не спазнаў бы лёс героя вайны. Неаніла Віктараўна была свайго роду экскурсаводам, падмацоўваючы свой расказ фатаграфіямі з сямейнага альбома. І пайшоў я цярністымі дарогамі Міхаіла Міхейчыка. І на нейкі момант яго лёс стаў маім лёсам...

Родам ён з вёскі Пацічова Смалявіцкага раёна. Відаць, самім лёсам было наканавана яму стаць вайсковым хірургам. На пятым курсе Мінскага медыцынскага інстытута прайшоў Міхейчык падрыхтоўку ў Ваеннай медыцынскай акадэміі, пасля чаго быў прызваны ў Чырвоную Армію. Стаў урачом палка. Здарылася так, што вайсковая часць, у якой служыў Міхаіл Дзмітрыевіч, на пачатку Вялікай Айчыннай вайны апынулася ў былой Беластоцкай вобласці. А пра вайну малады афіцэр даведаўся ў Ялце, дзе адпачываў па пуцёўцы.

Быў доўгі і нялёгкі шлях на захад, насустрач вайне. Бо там былі аднапалчане. І быў палон. І былі ўцёкі з лап гітлераўцаў. Дапамог чэх — урач. А чым можна змераць дарогу ў сотні вёрст на бацькаўшчыну? Ніякай меркай. Лясы, рэкі... Голад, холад, небяспека...

Відаць, няма нічога даражэйшага ў жыцці, чым родны кут, дзе ты нарадзіўся і вырас. Нарэшце — Пацічова! Колькі ж было хваляванняў! Праз такія пакуты і выпрабаванні прайшоў!

Не расказаць, не апісаць, як сустрэлі вяскоўцы свайго земляка — доктара. Варожы гарнізон быў далёка. І таму Міхейчык пэўны час меў магчымасць аказваць пацыентам медыцынскую дапамогу. Але хутка паклікаў Міхаіла Дзмітрыевіча суровы, разгневаны лес. Стваралася партызанская брыгада "Разгром". І як патрэбны быў тут доктар! Лясное жыццё — адметная, яркая старонка ў біяграфіі гэтага чалавека. Можна толькі ўявіць, як у такіх цяжкіх умовах даводзілася рабіць самыя складаныя аперацыі. Не было медыцынскіх інструментаў, медыкаментаў. Звярталіся па дапамогу ў суседнія партызанскія брыгады. А шпіталямі служылі зямлянкі. Для ампутацыі рук і ног Міхаіл Дзмітрыевіч выкарыстоўваў пілку-нажоўку. Дарэчы, яна і сёння захоўваецца ў музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. А побач з ёю — падораны хірургу аўтамат.

Пасля вайны Міхейчык яшчэ доўга служыў на ніве аховы здароўя. Працаваў доктарам у Куранцы Вілейскага раёна, у Вілейцы, Юрацішках. Апошнія месца работы — Смалявічы. І ўсюды ён карыстаўся заслужаным аўтарытэтам і павагай у калектывах медыцынскіх работнікаў, сярод насельніцтва. Людзі любілі яго.

Неаніла Віктараўна паказвае яго баявыя ўзнагароды. Ордэн Чырвонага Сцяга і медалі. Беражэ яна іх як рэліквіі, як памяць пра мужа. І для сябе. І для людзей.

Мечыслаў ШАХОВІЧ.
Смалявіцкі раён.

■ У пастаянных камісіях абласнога Савета

А БРУД ТРАПЛЯЕ Ў РАКУ...

Не адпавядае патрабаванням, усё засталося на паперы, магутнасці перагружаны мнагакратна — такія фармуліроўкі часцей за ўсё гучалі на апошнім пасяджэнні пастаяннай камісіі абласнога Савета па пытаннях экалогіі і рацыянальнага выкарыстання прыродных рэсурсаў, праблемах катастрофы на Чарнобыльскай АЭС. На парадку дня стаялі наступныя пытанні: аб ходзе выканання прыродаахоўных мерапрыемстваў у г.Дзяржынску і раёне; аб выкананні прыродаахоўных норм і правіл пры будаўніцтве аб"ектаў прамысловага і жыллёвага прызначэння на прыкладзе Салігорскага, Смалявіцкага і Чэрвеньскага раёнаў; аб праверцы ўмоў захоўвання, транспарціроўкі і прымянення пестыцыдаў, арганізацыі і правядзення сертыфікацыі сельскагаспадарчых прадуктаў у Валожынскім і Мінскім раёнах.

Сёння самая актуальная для Дзяржынска праблема — ачышчальныя збудаванні. Будаўніцтва новых пачалося яшчэ ў 1989 годзе. Заказчыкам выступала дырэкцыя ўзводзімага завода бульбапрадуктаў. Нягледзячы на тое, што наяўныя ачышчальныя збудаванні перагружаны і мелі месца залпавыя выкіды сцёкавых вод у раку, тэрмін уводу новых, агульнагарадскіх, зрываецца з году ў год. Сёлета аблвыканком прадаў узводзімы завод бульбапрадуктаў фірме "Інтэрмарк". Яна абавязана на працягу двух гадоў увесці ў строй дзеючых ачышчальныя збудаванні і перадаць іх бязвыплатна гарвыканкому. Аднак пры продажы завода фірме ў дагаворы не былі вызначаны канкрэтныя тэрміны завяршэння будаўніцтва, што можа прывесці да яго зацягвання.

Недастатковымі тэмпамі вядзецца і рэканструкцыя ачышчальных збудаванняў у г.п.Фаніпаль. З-за адсутнасці сродкаў сталічны завод "Інтэграл" летась не выканаў запланаванае. Вынік не прымусіў сябе чакаць: недастаткова ачышчаныя сцёкавыя воды трапілі і трапляюць у раку Вязынка.

Варта адзначыць і некаторыя станоўчыя моманты. Вялікая работа праведзена ў Дзяржынску і раёне па ахове водаахоўных зон і прыбярэжных палос малых рэк. У выніку палепшыўся стан апошніх. Нямала зроблена для зніжэння выкідаў забруджваючых рэчываў у атмасферу. Большасць гаспадарак раёна, прадпрыемствы Дзяржынска перавялі работу кацельняў з цвёрдага і вадкага паліва на газападобнае.

Камісія прыняла рашэнне рэкамендаваць Дзяржынскаму гарсавету разам з фірмай "Інтэрмарк" завяршыць будаўніцтва ачышчальных збудаванняў у 1995 годзе. А таксама — усім зацікаўленым арганізацыям забяспечыць у тым жа годзе завяршэнне рэканструкцыі ачышчальных збудаванняў у г.п. Фаніпаль.

У абласнога камітэта па экалогіі склалася пэўная практыка па ажыццяўленню кантролю за забеспячэннем выканання прыродаахоўнага заканадаўства пры будаўніцтве аб"ектаў прамысловага і жыллёвага прызначэння. Аднак пазбегнуць парушэнняў не ўдаецца. Асабліва ў апошні час. Сярод найбольш тыповых — будаўніцтва жылля ў водаахоўных зонах малых рэк і вадаёмаў без адпаведнага інжынернага забеспячэння, парушэнне правіл афармлення дакументаў на адвод участка ва ўстаноўленым парадку. А таксама — перавышэнне паўнамоцтваў выканкомамі сельскіх Саветаў, самавольнае будаўніцтва.

Узвядзенне ніводнага з аб"ектаў прамысловага і жыллёвага прызначэння не можа пачынацца без правядзення дзяржаўнай экалагічнай экспертызы. Між тым, практычна не прадстаўляюцца на яе праекты генпланаў гарадоў і пасёлкаў, тэрытарыяльныя комплексныя схемы, праекты і схемы раённых планіровак прыгарадных зон.

Праводзімыя праверкі выяўляюць аб"екты, што ўзводзяцца без станоўчага заключэння экалагічнай экспертызы. Толькі па Салігорскаму, Смалявіцкаму і Чэрвеньскаму раёнах за мінулы і восем месяцаў гэтага года зафіксавана 20 выпадкаў самавольнага будаўніцтва, 14 асоб прыцягнуты да адказнасці.

Так, без станоўчага заключэння экалагічнай экспертызы вялося будаўніцтва склада ў г.Старобіне народным прадпрыемствам "Калінка". Намеснік дырэктара аштрафаваны на 50 тысяч рублёў. Недахопы ліквідаваны. У Чэрвеньскім раёне аштрафаваны на 60 тысяч рублёў дырэктар спіртзавода "Раванічы" за правядзенне рэканструкцыі прадпрыемства без станоўчага заключэння. 30 тысяч рублёў выклаў галоўны інжынер ПМК-63 г.Беразіно за самавольную распрацоўку кар"ера ў водаахоўнай зоне ў Чэрвеньскім раёне.

Асобна трэба спыніцца на будаўніцтве чарнобыльскіх аб"ектаў у Смалявіцкім і Чэрвеньскім раёнах. У першым з іх з"явіліся тры пасёлкі для перасяленцаў: у вёсках Драчкава, Прылепы і Слабада. Разам з будаўніцтвам жылля было запланавана і ўзвядзенне ачышчальных збудаванняў. Аднак ні ў адным з пералічаных пасёлкаў да цяперашняга часу іх няма. Брудныя сцёкі бягуць ад жылых дамоў у больш нізкія месцы. Гэта стварае антысанітарную абстаноўку. А ў перыяд вялікіх дажджоў перапаўняюцца каналізацыйныя калодзежы , бруд трапляе ў рэкі.

Аналагічная сітуацыя ў Чэрвеньскім раёне.

На пасяджэнні прынята рашэнне, у якім адпаведным службам прапанавана не дапускаць адводу ўчасткаў для прамысловага, сельскагаспадарчага і жыллёвага будаўніцтва без станоўчага заключэння экалагічнай экспертызы, прыняць неадкладныя меры па навядзенню парадку ў пасёлках для перасяленцаў з чарнобыльскай зоны ў Смалявіцкім і Чэрвеньскім раёнах.

Не можа не радаваць той факт, што ў Валожынскім раёне з году ў год зніжаецца пестыцыдная нагрузка на 1 га. Аднак, нягледзячы на станоўчыя зрухі і граматную работу з ядахімікатамі, ёсць шэраг недахопаў, якія могуць прывесці да забруджвання навакольнага асяроддзя, зрабіць уплыў на здароўе людзей і якасць сельскагаспадарчай прадукцыі.

Агульнымі недахопамі для большасці складоў ядахімікатаў з"яўляюцца адсутнасць ям для спальвання і абясшкоджвання мешкатары /калгасы імя Чарняхоўскага, Горкага, К.Маркса, Маякоўскага, "Рассвет" і іншыя/, адсутнічаюць сродкі для абясшкоджвання рассыпаных і пралітых ядаў, недастаткова спецадзення і сродкаў індывідуальнай аховы.

У Мінскім раёне таксама зафіксаваны шэраг істотных недахопаў у арганізацыі захоўвання і прымянення ядахімікатаў. Сёння шэсць з трыццаці сямі складоў не маюць санітарных пашпартоў.

У саўгасе "Бараўляны" пабудавана новае сховішча ядахімікатаў — асобны будынак. Але ў ім не абсталяваны санітарна-бытавыя памяшканні. Ядахімікаты, перавезеныя са старога сховішча, захоўваюцца дрэнна, частка тары разарваная, адсутнічаюць этыкеткі. Не ўпарадкавана захоўванне ядахімікатаў і ў саўгасе "Пціч". Складваюцца яны ў старым аварыйным памяшканні. Невядомыя людзі ўвесь час знімаюць дзверы, доступ да ядахімікатаў аказваецца свабодным. На складзе захоўваецца каля чатырох тон непрыгодных ядахімікатаў. Не вырашаецца пытанне аб прывядзенні ўмоў захоўвання ядахімікатаў у адпаведнасць з санітарнымі нормамі ў калгасе "Война".

У Цімкавіцкім магазіне «Прадукты» Капыльскага райспажыўсаюза працуюць выключна жанчыны. І, магчыма, менавіта таму тут змаглі стварыць сапраўдную утульнасць, атмасферу добразычлівасці і павагі да пакупнікоў. Работніцы прылаўка выкарыстоўваюць усе магчымасці для забеспячэння жыхароў пасёлка разнастайнымі прадуктамі. Сёння ім даводзіцца шукаць пастаўшчыкоў — ад дзяржаўных гандлёвых баз да камерцыйных структур.

На здымку: прадаўцы магазіна Тамара **Абрамчык** і Галіна **Дылеўская.**

Фота Анатоля БАСАВА.

НІБЫ ГЛЫТОК ВАДЫ Ў СПЁКУ
Штрыхі да партрэта дырэктара Чачкаўскага сельскага Дома культуры Мінскага раёна Т.Я.Жаўток

Да дырэктара культасветвучылішча заслужанага работніка культуры рэспублікі У.В.Тарана няcмела зайшла навучэнка-першакурсніца Тамара Жаўток і са слязамі паведаміла:

— Цяжка захварэў бацька. Я вымушана кінуць вучобу і вярнуцца дамоў, бо на адну стыпендыю не пражыць мне ў сталіцы.

Уладзімір Васільевіч не дазволіў дзяўчыне забраць дакументы, бо паспеў добра прыгледзецца да будучага культработніка. З першых дзён у вучылішчы яна праявіла сябе завадатарам цікавых спраў. А самадзейнасцю захапілася яшчэ ў школе. Падабаліся рэпетыцыі, выхады на сцэну, удзячнасць гледачоў. І ўжо тады, як пазней зазначыць, зразумела, што павага і апладысменты прыходзяць у напружанай і сур"ёзнай працы. Гэта была не звычайная даніна рамантычнаму ўзросту, захапленне "зоркамі" сцэны. Было нешта іншае. Мабыць, асэнсаванае ўсведамленне сваёй будучай прафесіі.

— З тваёй бяды мы знойдзем выхад. Калі згодна, перавядзём на завочнае аддзяленне, — прысеўшы побач з заплаканай дзяўчынай, зазначыў Уладзімір Васільевіч.

— А дзе ж я змагу ўладкавацца на работу? — з трывогай у голасе спытала Тамара.

— Месца будзем шукаць разам. Прытым бліжэй да Мінска, каб ты магла часцей заглядваць у вучылішча, сустракацца з выкладчыкамі, аднакурснікамі.

Дзяўчына паглядзела на дырэктара як на выратавальніка.

У.В.Таран пазваніў у аддзел культуры Мінскага райвыканкома, дзе ахвотна прынялі яго прапанову ўладкаваць на працу Тамару Жаўток. Уладзімір Васільевіч і сам былы дзетдомавец , добра ведае, як нялёгка "масціць" сваю сцяжынку ў жыццё. Гэта было ў 1979 годзе. Першыя свае працоўныя крокі малады спецыяліст зрабіла ў Чачкаўскім сельскім Доме культуры. Адразу ж пасля прыезду пачала арганізоўваць калектывы мастацкай самадзейнасці. Канцэрты, падрыхтаваныя навенькай, спадабаліся вяскоўцам.

— А мы і не ведалі, што сярод нас столькі талентаў, — прызнаваліся чачкаўцы.

Гэта акрыліла дзяўчыну. У раней забыты Дом культуры пацягнуліся не толькі школьнікі, але і дарослыя, бо Тамара, нягледзячы на малады ўзрост, добра ведала настрой аднавяскоўцаў, іх узаемаадносіны, умела прыслухоўвацца да таго, што гавораць людзі, даць карысную параду.

— Калі слухаеш Тамару Яўстаф"еўну, лягчэй на душы становіцца. Па найдрабнейшых знешніх прыкметах яна вызначае ўнутраны стан чалавека, — пачуў я ад Ніны Шыманец, апаратара птушкафабрыкі. Дарэчы, Ніна на нядаўнім раённым фестывалі фальклору стала лаўрэатам. Гэта спявачка, якую Чачкаву, як кажуць, сам Бог паслаў.

Пра кожнага ўдзельніка самадзейнасці Тамара Жаўток расказвае з захапленнем — а іх тут больш за сто. Яе радуе, што ўдзельнічаюць у самадзейнасці цэлымі сем"ямі. Напрыклад, сёстры Раіса, Вольга і Надзея Гідлеўскія могуць на "сваіх плячах" вынесці ўсю канцэртную праграму: песень ведаюць столькі, што з іхняга рэпертуару можна спецыяльную кнігу скласці.

У гэтым Доме культуры працуюць хор, ансамбль народных інструментаў, тры танцавальныя калектывы, два — драматычныя.

Неяк прысутнічаў на канцэрце мастацкай самадзейнасці Чачкаўскага Дома культуры. І ўявіце сабе: забыўся пра сённяшні неўладкаваны свет. Кожны нумар праграмы быў для мяне нібы глыток вады ў спёку. Можа, гэта ад таго, што нельга было не захапляцца пластычнасцю танцораў Таццяны Сафронавай, Іны Міхно, Рамана Стрыжко і іншых. А сярод удзельнікаў самадзейнасці бачыў людзей, якія да гэтага часу носяць у целе асколкі, якім па начах сняцца атакі, валасы якіх у 20 гадоў пакрываліся сівізною, якія на сваіх плячах узнімалі разбураную вайной гаспадарку. Адным словам, не зламаліся пад цяжарам гадоў. Мэта ў іх раней-шая — шчодра адорваць слухачоў песнямі-дыяментамі. Для іх самадзейнасць — гэта імклівы працяг жыцця з яго клопатамі і надзеямі, марамі і памкненнямі.

— Якую работу праводзіце па адраджэнню нацыянальнай культуры? — цікаўлюся ў Тамары Яўстаф"еўны.

— Паверце, такі занятак ніколі не стане шэрым, надакучлівым, бо ў кожнага з нас жыве пераканание, што не вечна будуць хадзіць па зямлі носьбіты народнай творчасці. Калі не ўзновім іх непаўторнае мастацтва, шэдэўры загінуць, забудуцца, адыдуць у нябыт. А дапусціць гэтага нельга. Дзівосныя рэчы, песні, традыцыі, што засталіся нам ад продкаў, павінны жыць, перадавацца з пакалення ў пакаленне, — растлумачыла дырэктар Дома культуры.

Застаецца зазначыць, што Тамара Жаўток паспяхова закончыла культасветвучылішча, а пазней і Мінскі інстытут культуры — цяпер Беларускі універсітэт культуры. У вёсцы Чачкава яна сустрэла і сваё сямейнае шчасце. О, гэтыя маладыя гады-заляцанні! "Я вас кахаю" — словы-прызнанні малады культработнік пачула, уявіце сабе, ад дзесяцікласніка Сяргея. Не адштурхнула ад сябе хлопца, паверыла ў яго шчырыя пачуцці. Як ніхто іншы, хвалявалася за кожную адзнаку ў дзённіку, за кожнае яго грамадскае даручэнне. А Сяргей, вобразна кажучы, не "вылазіў" з Дома культуры — танцаваў, спяваў, дэкламаваў... Не астылі пачуцці і пасля таго, калі хлопца прызвалі ў армію. Тамара кожны дзень ад свайго каханага чакала вестачак. І яны прыходзілі. Пасля вяртання салдата дамоў згулялі вяселле. Шмат гадоў маладая сям"я жыла ў інтэрнацкім пакойчыку. Кіраўнікі суседніх гаспадарак пераманьвалі Тамару ў свае ўстановы культуры, але яна не магла здрадзіць чачкаўцам, дзе равеснікі называлі яе шчырай сяброўкай, старэйшыя — дачушкай, а дзядулі і бабулі — унучкай. Такое прызнанне само не прыходзіць — яно заваёўваецца сумленнай працай, вялікім аўтарытэтам.

Сёлета сям"я Т.Я.Жаўток атрымала добраўпарадкаваную кватэру. У Чачкаве не было чалавека, які б не павіншаваў Тамару Яўстаф"еўну з наваселлем. А Сяргей? Паступіў у Беларускі універсітэт культуры, працуе ў мясцовым СДК мастацкім кіраўніком. Добра ведаюць яго і ў Мінску, бо ён адзін з лепшых самадзейных артыстаў фальклорна-абрадавага гурта "Дзіва".

У самых розных месцах Мінскага раёна можна бачыць выступленні артыстаў з Чачкаўскага СДК, якім кіруюць Тамара і Сяргей Жаўткі. Гэтыя людзі працуюць не дзеля ўласнага кашалька, а для душы і ад душы. Яны па-сапраўднаму любяць свой Дом культуры, народную творчасць. Таму і было так прыемна і лёгка з імі размаўляць.

Уладзімір КОБРЫН

■ Концепция развития села

5.ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ ПРОИЗВОДСТВОМ

/Окончание. Начало в №№ 97, 98, 100, 101/

Кто в нашей республике объективно ответит на вопрос: "Какова значимость деятельности государственных, исполнительных и хозяйственных органов власти различных уровней в создании благоприятных условий для крестьянского труда?" К сожалению, этот вопрос комплексно не анализировался ни учеными, ни практиками. Какие службы нужны, какой должен быть штат? Эти вопросы, как правило, решались и ныне решаются сверху, командным методом.

Вот один из образчиков "эффективности" управленческой деятельности государственной и исполнительной власти. Никто не считал /а следовало бы!/, сколько времени было затрачено Верховным Советом на разработку и обсуждение Закона "О крестьянском /фермерском/ хозяйстве", правительством — на подготовку в связи с этим различных распоряжений, органами управления сельским хозяйством — на их претворение в жизнь. Даже в нарушение Кодекса о земле было принято решение об изъятии около 10 процентов земли колхозов и совхозов для развития крестьянских /фермерских/ хозяйств. Практическая же значимость указанных и других мероприятий для сельскохозяйственного производства — мизерная. Не случайно в докладе первого заместителя председателя облисполкома А.М.Жука на последней сессии облсовета о фермерском движении были отмечены только меры по его государственной поддержке. А о том, сколько и чего фермеры дали народу, — ни слова.

Личные подсобные хозяйства, играющие важную роль в обеспечении общества продовольствием, в законодательных актах упоминаются только в связи с выделением земли до 1 гектара, а также пастбищ и сенокосов. Есть Союз фермеров, Ассоциация экстрасенсов и т.д. Но ни один управленческий орган не удосужился выступить инициатором создания Союза владельцев ЛПХ, который бы мог активно защищать их интересы в масштабе государства и лучше решать продовольственную проблему.

Долгое время в высшем органе власти, средствах массовой пропаганды, на митингах и т.д. немногочисленная группа шельмовала колхозы и совхозы, замалчивали значимость ЛПХ. А многочисленный аппарат управления аграрным сектором — на всех этажах, — зная истинную цену данной "трескотни", не выступил в защиту оправдавших себя на практике форм хозяйствования на селе. Надо отдать должное в этой защите подавляющей массе крестьянства и большинству председательского и директорского корпуса.

К сожалению, многие наши управленцы привыкли считать, что они все знают лучше всех, мнение же рядовых тружеников, их интересы слабо или вообще не учитывают в практической деятельности. В связи с этим, мягко говоря, удивляет заявление премьер-министра республики М.Чигиря корреспонденту "Народнай газеты" /3 августа 1994 г./: "Сістэма павінна падштурхоўваць чалавека да актыўнай работы, змагацца за выжыванне. /Полностью с этим согласны. — Авт./. Дапамагаць трэба пенсіянерам, студэнтам, навучэнцам, тым, хто мае патрэбу. Астатнія няхай самі думаюць пра сябе". Если подавляющее большинство тружеников должны думать о себе, то чем же будет заниматься управленческий аппарат, который содержится на средства, являющиеся результатом труда колхозников, рабочих и т.д.? Возможно, мысль премьера неправильно отразили в газете?

Как известно, сейчас идет сокращение управленческого аппарата во всех отраслях народного хозяйства, в том числе и в сельскохозяйственной. Его первоначальный этап свидетельствует, что этот актуальный социальный процесс осуществляется преимущественно математическим методом: уменьшить на столько-то процентов — и все. Так нельзя поступать. Нужен научный, здравый подход. Здесь уместно напомнить поговорку: "Торопись, но медленно".

Один из авторов этой статьи, выступая на семинарах руководящих кадров сельских районов, неоднократно предлагал /но отклика так и не услышал/ провести исследование методом "сочинения". Попросить руководителей и специалистов хозяйств написать, по каким вопросам они обращаются к конкретным должностным лицам района, какую роль последние играют в жизни колхозов и совхозов. Районные управленцы и специалисты изложили бы видение своего места в сельскохозяйственном производстве региона.

Результаты анализа этих "сочинений" дали бы богатый материал для разработки конкретных предложений по улучшению управленческой деятельности в плане содержания и количества кадров. В связи с этим высказываем некоторые наши соображения. Прежде всего следует уменьшить количество "этажей" управления непосредственным процессом труда крестьян. Самая эффективная его модель — два-три. Сколько у нас? Кабинет Министров в лице отраслевого заместителя его председателя, Минсельхозпрод, областные и районные службы с их дополнительными ступеньками, а также управленцы хозяйств. Многие из указанных и других звеньев дублируют друг друга.

Дело управленцев и специалистов хозяйств — прежде всего организация непосредственного производства продуктов питания и сырья, внедрение передового и нового в крестьянский труд. Районное звено активно участвует в подборе и расстановке кадров в колхозах и совхозах, изучает научные достижения и передовой опыт в сельскохозяйственном производстве, помогает его внедрению и контролирует эффективность использования земли во всех формах хозяйствования на селе, берет на себя большую ношу в деле их снабжения всем необходимым, решает вопросы сбыта произведенной продукции. Возникает вопрос: "Нужны ли областные структуры управления сельским хозяйством?" Если да, то чем они должны заниматься? На этот вопрос целесообразно получить ответ от их работников. Что касается Минсельхозпрода, то здесь возможно использование опыта деятельности канадского минсельхоза. Основными сферами применения его сил являются маркетинг, правила и регламентация сельскохозяйственного производства, вопросы взаимоотношений правительства со всей отраслью. Речь идет о технической политике, аграрных исследованиях, организации государственной помощи производителям сельскохозяйственной продукции, обосновании масштабов и характера субсидий, стратегическом развитии отрасли, контроле за безопасностью продуктов питания для здоровья, их качеством и т.д.

Одна из главных задач Минсельхозпрода — решение проблемы справедливой оплаты добросовестного труда крестьян, повышение его престижности. Не умаляя значимости индустриальной деятельности, тот, кто мало-мальски знает сельскую жизнь, согласится: в целом на селе труд тяжелее, условия тут более неблагоприятные, чем в городе. Однако разница — и немалая — в зарплате в пользу горожан.

Говоря о совершенствовании организации и управления агропромышленным комплексом, нельзя забывать и о формах хозяйствования на селе.

Сейчас немало говорят и пишут о судьбе колхозов и совхозов. Например, в одной из своих программ БНФ записал, что государство должно стать активным инструментом ликвидации общественной собственности, орудием передачи ее из рук народа в руки собственников. Была названа примерная цифра желаемого количества новых производителей на селе — до 30 тысяч. Авторы этой и других идей, касающихся раздела колхозно-совхозной собственности, не имеют ясного представления о сложности этого процесса и его социально-политических последствиях. Что думают об этом сельчане?

Данные ответов на вопрос: "Ваше мнение о возможном распределении основных производственных фондов?"

ВИДЫ ФОНДОВ И ВАРИАНТЫ ИХ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ	К-з "Рачковичи" Слуцкого р-на	К-з "Новый свет" Копыльского р-на	К-з "Боровино" Березинского р-на	Общие данные
1	2	3	4	5
Орудия труда /тракторы, машины, оборудование и т.д./:				
Коллективное владение	73,6	63,9	77,2	71,6
Распределить между хоздворами с учетом количества работающих и пенсионеров, их трудового стажа в хозяйстве и добросовестного отношения к труду /заработка/	2,2	3,6	7,6	4,5
Распределить между хоздворами с учетом количества работающих в колхозе, добросовестного отношения к труду и наличия проживающих в семье детей	3,7	10,1	8,7	7,5
Другим образом	1,5	1,8	-	1,1
Не знают, затрудняются ответить	6,2	14,6	4,3	8,3
Не ответили	12,8	6,0	2,2	7,0
Здания и сооружения:				
Коллективное владение	72,9	64,6	81,5	73,0
Распределить между хоздворами с учетом количества работающих в колхозе и пенсионеров, их трудового стажа в хозяйстве и добросовестного отношения к труду	2,2	2,7	5,4	3,4
Распределить между хоздворами с учетом количества работающих в колхозе, добросовестного отношения к труду и наличия проживающих в семье детей	4,8	9,8	6,6	7,1
Другим образом	1,4	1,8	-	1,1
Не знают, затрудняются ответить	7,0	15,2	5,4	9,2
Не ответили	11,7	5,9	1,1	6,2
Продуктивный скот:				
Коллективное владение	73,3	61,3	79,3	71,3
Распределить между хоздворами с учетом количества работающих в колхозе и пенсионеров, их трудового стажа в хозяйстве и добросовестного отношения к труду	2,9	3,3	6,6	4,3
Распределить между хоздворами с учетом количества работающих в колхозе, добросовестного отношения к труду и наличия проживающих в семье детей	4,4	12,2	7,6	8,1
Другим образом	1,4	1,8	-	1,0
Не знают, затрудняются ответить	7,0	15,2	5,4	9,2
Не ответили	11,0	6,2	1,1	6,1
Рабочий скот:				
Коллективное владение	73,3	62,2	78,3	71,3
Распределить между хоздворами с учетом количества работающих в колхозе и пенсионеров, их трудового стажа в хозяйстве и добросовестного отношения к труду	2,6	3,6	7,6	4,6
Распределить между хоздворами с учетом количества работающих в колхозе, добросовестного отношения к труду и наличия проживающих в семье детей	4,4	11,9	7,6	8,0
Другим образом	1,4	2,1	1,1	1,5
Не знают, затрудняются ответить	7,3	14,9	5,4	9,2
Не ответили	11,0	5,3	-	5,4
Многолетние насаждения:				
Коллективное владение	74,0	64,0	81,5	73,2
Распределить между хоздворами с учетом количества работающих в колхозе и пенсионеров, их трудового стажа в хозяйстве и добросовестного отношения к труду	2,2	3,3	6,5	4,0
Распределить между хоздворами с учетом количества работающих в колхозе, добросовестного отношения к труду и наличия проживающих в семье детей	2,9	10,4	6,6	6,6
Другим образом	1,4	1,8	-	1,1
Не знают, затрудняются ответить	7,0	14,3	5,4	8,9
Не ответили	12,5	6,2	-	6,2

Данные ответов на вопрос: "Как, на ваш взгляд, в случае раздела колхозной земли распределить пашню?"

ВАРИАНТЫ ОТВЕТОВ	"Рачковичи"	"Новый свет"	"Боровино"	Общие данные
Всем поровну	20,1	24,4	17,4	20,6
В зависимости от трудового стажа в колхозе	2,2	5,7	8,7	5,5
В зависимости от трудового стажа в колхозе и добросовестного отношения к труду	1,1	8,9	9,8	6,6
В зависимости от трудового стажа в колхозе, добросовестного отношения к труду и наличия проживающих в семье детей	49,8	43,8	45,6	46,4
Вначале выделить до 50 га желающим заниматься К/Ф/Х, а оставшуюся землю разделить между остальными	2,2	2,7	-	1,6
Другим образом	0,4	2,7	2,2	1,8
Не знают, затрудняются ответить	5,9	7.1	16,3	9,8
Не ответили	18,3	4,7	-	7,7

Данные ответов на вопрос: "В случае раздела как распределить пастбища и сенокосы?"

ВАРИАНТЫ ОТВЕТОВ	"Рачковичи"	"Новый свет"	"Боровино"	Общие данные
Оставить в общем пользовании	71,8	35,4	19,6	42,3
Всем поровну	8,1	16,7	19,6	14,8
В зависимости от трудового стажа в колхозе и добросовестного отношения к труду	1,1	6,5	9,8	5,8
В зависимости от трудового стажа в колхозе	4,4	8,0	15,2	9,2
В зависимости от трудового стажа в колхозе, добросовестного отношения к труду и наличия проживающих в семье детей	4,0	20,8	27,1	17,3
Другим образом	0,4	1,2	-	0,5
Не знают, затрудняются ответить	2,2	6,8	8,7	5,9
Не ответили	8,0	4,6	-	4,2

Напоминая об эффективности использования земли на малых участках по сравнению с колхозами и совхозами, вышеуказанные данные анкетирования свидетельствуют о наличии нескольких вариантов возможного распределения основных производственных фондов, пахотной земли, сенокосов и пастбищ. Какой из них выбрать? При таком разнообразии ответов кто на селе /свой или уполномоченный/ возьмется за этот раздел, не рискуя жизнью? Ведь если наше общество пойдет к стремительному развалу сложившихся крупных сельскохозяйственных предприятий, мы столкнемся с трудными и зачастую нерешенными спорными вопросами, которые будут преследовать людей многие годы. В процессе раздела и в перспективе обязательно будут возникать серьезные конфликтные ситуации /с участием проживающих в городах родственников/. Эти споры окажут негативное влияние на социально-экономическую и политическую обстановку в республике. Раздел — дело не только деликатное, но и рискованное, которое может принести немало бед. Правильно заявил один из колхозников при опросе: "Легче было землю и инвентарь крестьян коллективизировать, чем их разделить ныне".

Что же делать на селе для повышения продуктивности земли в плане улучшения организационных производственных структур? Отвечая на этот вопрос, надо помнить: там есть колхозы и совхозы, личные подсобные хозяйства их работников, пенсионеров, служащих социальной сферы /учителей, врачей, связистов и т.д./, а также фермерство. Они в комплексе решают проблему продовольствия и сырья. Успешно развивать одну форму хозяйствования без связи с другими невозможно. Нужен слаженный оркестр с толковым дирижером.

На наш взгляд, возможны такие варианты реформирования экономических отношений на селе: колхозы и совхозы остаются, но территориальные объединения союзов владельцев ЛПХ и фермеров имеют с ними соответствующие договоры о сотрудничестве; ассоциация сельских хозяйств /колхоз, совхоз, территориальные объединения союзов владельцев ЛПХ и фермеров/; акционерное хозяйство /распределение основных фондов на паи в денежной форме и получение соответствующих процентов от прибыли без права изъятия в натуре при выходе /или смерти/, но с выплатой стоимости пая владельцу или наследнику с соответствующим договором о сотрудничестве с территориальными объединениями союзов владельцев ЛПХ и фермеров/; агропромышленные фирмы /хозяйства, их объединения и мясо-молочные предприятия/; агропромышленно-торговые фирмы /хозяйства, их объединения, мясо-молочные и торговые предприятия/. В связи с этим целесообразно иметь на демократической основе союзы владельцев ЛПХ, фермеров, садоводческих товариществ, колхозов и совхозов, объединенных в единый республиканский союз аграрников.

На всех уровнях управления агропромышленным комплексом принимается много постановлений, решений и распоряжений. Создание надежного и эффективного механизма повышения продуктивности земли невозможно без совершенствования работы по подготовке этих документов. От качества анализа сложившейся ситуации, научной обоснованности постановки задач в большой степени зависит успех дела, эффективность использования трудовых, материальных и финансовых ресурсов.

Как правило, принимаемые решения состоят из констатирующей и постановляющей частей. В первой из них отмечаются положительные перемены и негативные явления. К сожалению, нередко последние управленческим аппаратом или отдельным работником излагаются без анализа их причин: объективного и субъективного характера, их сочетания. Исследование достигнутого и нерешенных проблем является важным условием определения реальных задач, наиболее эффективных средств, форм и методов улучшения работы, излагаемых в постановляющей части решений.

Многие задачи, определяемые в этой части, не выполняются по двум причинам: из-за упущений в организаторской, хозяйственной и воспитательной деятельности; вследствие недостаточного уровня компетентности и добросовестности лиц, готовящих постановление. Уже давно пора решать вопрос об ответственности того или иного органа, должностных лиц за принятие непродуманных решений, наносящих ущерб народному хозяйству. Напоминаем об известной истине: для того, чтобы та или иная задача была реально выполнимой, важно при ее постановке учитывать не только то, что нужно сделать в определенный период, но и наличие соответствующих возможностей.

Резюме. Научно обоснованная концепция сельскохозяйственного производства в условиях формирования новых рыночных отношений необходима. Ее основа — развитие нашего общества по пути классического социализма с наличием разнообразных форм собственности: государственной, кооперативной, частной и пожизненно наследуемой. В ней важно выделить три основные формы хозяйствования на селе — колхозы, совхозы, личные подсобные и фермерские хозяйства, их ассоциации и акционерные объединения, агропромышленные и агропромышленно-торговые фирмы; средства, формы и методы повышения уровня высокопроизводительной, качественной работы сельчан; социально-экономический механизм заинтересованной активной управленческой деятельности всех уровней по созданию благоприятных условий для крестьянского труда. На наш взгляд, для этого нужно определить соответствующий координирующий орган. Им бы могла стать Комиссия Верховного Совета по аграрным вопросам, продовольствию и социальному развитию села. Одна из ее задач — объединить усилия общественных движений, органов исполнительной власти, союзов колхозов и совхозов, владельцев личных подсобных и фермерских хозяйств, специалистов и ученых, имеющих различные точки зрения о целях и задачах земельной реформы, способах их решения. Не обойтись без творческих групп по определенным направлениям. Важно иметь в виду отношения их членов к делу, гражданственность, ответственность, принципиальность, порядочность и профессиональное мастерство /знание проблемы, отечественного и зарубежного опыта/. Требуется определить толковых руководителей этих групп, умеющих организовать дискуссию на основе принципов культуры диалога. Нужен лидер в агропромышленном комплексе республики, личность, способная объединить все разумные силы.

Научно обоснованная концепция земельной реформы после всенародного обсуждения должна быть принята Верховным Советом. На ее основе следует строить стратегию и тактику развития агропромышленного комплекса, обновить и дополнить имеющиеся правовые акты и принять новые.

В связи с вышеизложенным могут задать вопрос: "Сколько же уйдет на это времени?" Много. А что делать? Пока же надо эффективно использовать действующие формы хозяйствования, экспериментировать. Мудрый хозяин, строя новый дом, не разрушает старый, а использует его, живя в нем, поддерживая там порядок.

Антон ЮНЦЕВИЧ,
сопредседатель Аграрной партии Республики Беларусь, депутат Столбцовского районного Совета, председатель колхоза "Красный Октябрь";
Владимир ЛЫСЫЙ,
председатель колхоза имени Орджоникидзе Смолевичского района, депутат Озерицкослободского сельского Совета;
Марьян РУБЕЛЬ,
председатель колхоза "Новый свет" Копыльского района, кандидат экономических наук;
Иван ГАЛКО,
доктор философских наук, профессор.

***P.S.** Гонорар за статью оставляем на нужды редакции.*

МІНСКАЯ ХРОНІКА

ДАБРАЧЫННАЯ АКЦЫЯ

У першы дзень кастрычніка Беларускі фонд міласэрнасці і здароўя праводзіць дабрачынную акцыю "Дзень пажылога чалавека". Мэта яе — прыцягнуць увагу грамадскасці да патрэб найбольш сацыяльна неабароненых людзей, аказаць ім дапамогу. Фонд чакае водгуку ад дзяржаўных і камерцыйных структур, прадпрымальнікаў, бізнесменаў і ўсіх грамадзян. Дапамажыце, хто чым можа. Адрас: — 220030, г.Мінск, вул.К.Маркса, 39, тэл. 27-28-80, рахунак №704901 у гарадской дырэкцыі Белбізнесбанка, код 764.

ТРАДЫЦЫІ РЫЦАРСТВА

На базе мінскага Палаца дзяцей і школьнікаў створаны рыцарскі клуб, які аб"яднаў хлопчыкаў і дзяўчынак, якім споўнілася дзевяць гадоў.

У планы юных рыцараў уваходзяць падарожжы па старажытных мясцінах Беларусі, заняткі конным спортам і фехтаваннем, вывучэнне радаводаў, геральдыкі, гістарычных строяў.

"ЗАПАЛІ, МАЦІ,СВЕЧКУ"

Вечар памяці "Запалі, маці, свечку" адбыўся ў Мінску. На яго былі запрошаны жанчыны, сыны і мужы якіх загінулі ў Афганістане. Акцыя арганізавана Цэнтрам адраджэння беларускай культуры і Асацыяцыяй жанчын Мінска.

СВАЁЙ МАРКІ

Два мінскія піваварныя заводы расшыраюць асартымент сваёй прадукцыі. Заваявалі попыт у пакупнікоў такія сарты піва, як "Лекерт", "Траецкае", "Цівалі", "Бурштын Беларусі", "Старажытнае" і іншыя. Да канца года на прылаўках магазінаў з"явяцца бутэлькі з новымі назвамі беларускага піва.

СТАВІЦЬ НЯМЕЦКІ РЭЖЫСЁР

На сцэне Рускага тэатра Беларусі адзін з фундатараў Тэатра на Руры Роберт Чулі паставіў спектаклі "На дне" Горкага і "Макбет" Шэкспіра. Таленавіты нямецкі рэжысёр, працуючы з трупай, знайшоў падыход да кожнага акцёра, прытрымліваючыся прынцыпу, што і акцёр — аўтар спектакля.

НОВАЕ СПАТКАННЕ З АРКЕСТРАМ

Упершыню Вялікі сімфанічны аркестр беларускай оперы выступіў з канцэртам на сцэне Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Перапоўненая зала горача апладзіравала таленавітым музыкантам і мастацкаму кіраўніку аркестра — галоўнаму дырыжору А.Анісімаву.

ДРУГОЕ НАРАДЖЭННЕ ЦУМа

Пасля рэканструкцыі запрасіў пакупнікоў сталічны ЦУМ "Мінск". Гандлёвае прадпрыемства вырасла на два паверхі, яго гандлёвыя плошчы павялічыліся на 4.000 квадратных метраў. Тут створаны ўсе ўмовы для пакупнікоў і работнікаў універмага.

УСЁ АБ ТУРЫЗМЕ

Парк імя Горкага ў нядзелю "акупіравалі" турысты, якія адзначалі сваё свята. Наведвальнікам былі прадэманстраваны элементы пешаходнага і воднага турызму, праводзіліся конкурсы, першынство аспрэчвалі юныя.

ФЕСТЫВАЛЬ ІЛЮЗІЯНІСТАЎ

Першы ў рэспубліцы фестываль ілюзіяністаў сабраў фокуснікаў не толькі з Беларусі, але і з Масквы і Кіева. На адкрыццё шоу магаў у Палацы культуры чыгуначнікаў выступалі не толькі вядомыя майстры "загадак", але і таленавітая моладзь.

УНІВЕРСАЛЬНАЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

Рыхтуецца да выпуску васемнаццацітомная універсальная Беларуская энцыклапедыя. Аб задачах, якія стаяць перад рэдакцыйным калектывам у перыяд падрыхтоўкі энцыклапедычных матэрыялаў, расказаў на нарадзе ў Міністэрстве культуры і друку Рэспублікі Беларусь дырэктар выдавецтва "БелЭн" Барыс Сачанка.

ПРАПАНУЕ "СЕМІРАМІС"

У сталічнай гасцініцы "Беларусь" адкрыўся новы магазін вядомай у рэспубліцы фірмы "Семіраміс". Яна прадстаўляе інтарэсы многіх вядучых замежных кампаній, у тым ліку і "Смірноф". Тут шырокі выбар тавараў, на якія ў першыя дні работы магазіна цэны зніжаны на пяць працэнтаў.

Падрыхтаваў Павел ЖУРБА.

ПА СТАРОНКАХ МЯСЦОВАГА ДРУКУ

ЮБІЛЕЙ — НЕ СТАРАСЦЬ: СТАЛАСЦЬ

Пад такім загалоўкам валожынская раённая газета **"Працоўная слава"** змясціла рэпартаж аб святкаванні 50-годдзя мясцовай райаграпрамтэхнікі. У ім адзначаецца, што на прадпрыемстве і сёння пануе высокая прамысловая культура, эстэтыка пастаянна прапісалася ў цэхах, на вытворчых участках. За кошт аснашчэння вытворчасці імпартным абсталяваннем, электронікай тут павышаюць прадукцыйнасць працы, выпрацоўваюць высакаякасную прадукцыю.

Калектыў прадпрыемства-юбіляра настроены і надалей паспяхова вырашаць вытворчыя і сацыяльныя праблемы.

СВЯТА ВУЛІЦ

Яно адбылося ў гарадскім парку ў Клецку. Арганізатары мерапрыемства расказалі прысутным аб вуліцах Садовай і Арлоўскага, аб працавітых людзях, руплівых гаспадарах, майстрах, якія жывуць тут. Былі названы тыя, хто вяжа, вышывае, сталярнічае.

Багатая і цікавая была выстаўка вырабаў народных умельцаў. Аўтары лепшых работ адзначаны сувенірамі, у іх гонар гучалі песні.

"Вуліцы, як і людзі... У кожнай свой непаўторны твар, свой жыццёвы лёс. Адны славяцца старажытным мінулым, другія — прыгажосцю сваіх збудаванняў, трэція — маладосцю", — піша клецкая раённая газета **"Да новых перамог"**.

СЯМЕЙНЫ АНСАМБЛЬ

Песня з дзяцінства захапляла Людмілу Бранавіцкую з вёскі Голацк Пухавіцкага раёна. А калі яна закончыла літаратурна-музычны факультэт педагагічнага інстытута і стала настаўніцай беларускай мовы і літаратуры, то прывіла любоў да народнай песні сваім дочкам Тані, Алесі і Олі. Сямейны ансамбль Бранавіцкіх, паведамляе раённая газета **"Пухавіцкія навіны"**, добра ведаюць не толькі ў родным раёне. Ім дарылі шчырыя апладысменты ў Ждановічах і Чэрвені.

Адзіны ў сям"і мужчына — Мікалай Антонавіч — таксама любіць музыку, іграе на гітары.

КАМЕНЬ-БУТЭРБРОД

Ля дарогі паміж паселішчамі Весялуха—Гулі ляжыць незвычайны камень. Ён шэры, а пасярод яго белая пляма. Быццам бутэрброд.

Глядзіш на такое тварэнне прыроды, сцвярджае мядзельская раённая газета **"Нарачанская зара"**, і задумваешся: якая сіла змагла спрасаваць у адзінае цэлае розныя па колеру камяні? І колькі яшчэ сустракаецца неразгаданых з"яў прыроды?

■ Б'ём трывогу

НАЧНЫЯ «ПАМОЧНІКІ»

Грамадзянка Т.М.Ануфрыева, якая жыве ў вёсцы Барсукі Смалявіцкага раёна, выйшла неяк раніцай на свой агарод і... аслупянела: града, на якой так прыгожа залаціліся буйныя галоўкі цыбулі, была чыстая...

Яшчэ ўчора жанчына радавалася вынікам сваёй працы, радавалася таму, што, нягледзячы на спякотнае лета, цыбуля вырасла выдатная. Меркавала: "Заўтра ці паслязаўтра выберу". І — на табе. Знайшоўся нейкі "памочнік".

Заявіла ў міліцыю. Падлічылі ўраджай — не менш як 30 кілаграмаў панёс злодзей. Вядома, узбудзілі крымінальную справу.

Нешта падобнае перажыла сёлета і грамадзянка В.К.Савіч, якая жыве ў вёсцы Іскра. Няпрошаны "памочнік" ноччу дапамог убраць на градках 300 галовак часнаку. Таксама ўзбуджана крымінальная справа...

Аб падобных фактах цяпер можна пачуць амаль у кожнай вёсцы раёна. І не толькі. Знікла цыбуля з агарода грамадзянкі А.Р.Півень, якая жыве ў Смалявічах па вуліцы Сацыялістычнай. М.М.Ясюк у вёсцы Загор"е мае дачу. Але і яе цыбуля аказалася як мёд салодкая. У Забалацці начныя "памочнікі" дапамаглі ўбраць цыбулю на прышкольным участку.

— Наладзіць барацьбу з пабоднай злачыннасцю даволі складана, — расказвае начальнік штаба смалявіцкай міліцыі капітан Г.Цыбулька. — І тым не менш удаецца выяўляць аматараў чужога дабра.

Такі прыклад. У смалявіцкую міліцыю прыйшла тэлеграма з Мінска. Сталічныя калегі паведамлялі, што на рынку зацікавіліся некалькімі грамадзянамі, якія гандлявалі цыбуляй. Гандляры назвалі вёскі, дзе жывуць. Мінскія ахоўнікі правапарадку папрасілі сваіх калег праверыць, ці вырошчваюць гандляры на сваіх уласных градках цыбулю.

Праверылі. І высветлілася, што на іхніх агародах, акрамя рамонку ды чартапалоху, ужо шмат гадоў нічога не расце. Вядома, тады і звярнуліся да начных "руплівуцаў" з пытаннем: "Дык з якога ж агарода цыбулька?" Аматарам дармаўшчыны нічога не заставалася, як паказаць, дзе яны "дапамагалі" ўбіраць. Гэта, у прыватнасці, прышкольны ўчастак, дача грамадзянкі М.М.Ясюк і інш.

А ўвогуле шмат фактаў крадзяжу агародніны застаюцца нераскрытыя. Вядома, у параўнанні з угонам аўтамашыны ці знікненнем буйной партыі каляровага металу на прадпрыемстве або ў арганізацыі гэта дробязь. Напрыклад, калі ў грамадзянкі Т.М.Ануфрыевай укралі амаль на 9 тысяч рублёў цыбулі, то крымінальную справу міліцыя ўзбудзіла, а калі на тую ж суму часнаку, цыбулі, агуркоў ці памідораў сцібрылі на агародах аграфірмы "Рассвет", або ў іншым калгасе ці саўгасе, то гэта, у адпаведнасці з нашым сучасным заканадаўствам, лічыцца дробным злачынствам, пра якое ў судовых органах і гаворкі не можа быць.

Словам, сацыяльныя ўмовы /цана той жа цыбулі на рынку дасягае 300 рублёў за кілаграм/ штодзённа падштурхоўваюць патэнцыяльнага злодзея: "Ідзі, бяры!", а закон, у сваю чаргу, маўкліва дазваляе займацца крыміналам. І начныя "памочнікі" ідуць. Гадзінамі падцікоўваюць, калі на хвіліну адвернецца калгасны вартаўнік ці пойдзе адпачываць гаспадар агарода.

Тут, аднак, варта падкрэсліць: не адзін Смалявіцкі раён грэшны на падобныя злачынствы. Пра іх вам раскажуць /можа, нават яшчэ больш цікава/ і ў Мінскім, і ў Барысаўскім, і ў Дзяржынскім, і ў многіх іншых раёнах. Бо цяпер "асартымент" дармавой агародніны папоўнілі бульба, морква. Даводзіцца канстатаваць: "Хвароба перарастае ў хранічную". Хто ж яе спыніць? Міліцыя? У гэта, па-мойму, яна і сама не верыць. Калгасныя вартаўнікі, грамадскія дружыннікі? Наўрад: для зла існуе сацыяльная аснова. Усе разам? Але ж тады злодзей акажацца дружыннікам. Абсурд...

А быў жа час, калі сённяшнія начныя "памочнікі" нават і пудамаць не маглі, што трэба ўначы кудысьці цягнуцца, каб украсці кілаграм-другі той жа цыбулі, морквы, бульбы ці яшчэ чагосьці ядомага. Але ж тады бульба, напрыклад, каштавала ўсяго 12 капеек за кілаграм. І зарплата прыбіральшчыцы дазваляла купіць яе ў магазіне некалькі мяхоў адразу.

Іван АБАБУРКА.

■ Цікавы субяседнік

Іван Чыгрынаў:

МЫ ЯШЧЭ ЗБЯРОМСЯ ВЯЛІКАЙ СЯМ"ЁЙ

Раманы Івана Чыгрынава нельга чытаць без хвалявання і зараз, калі мінула гэтульki гадоў пасля Вялікай Айчыннай... Прычына тут, канешне ж, у пісьменніцкім таленце. А яшчэ ў тым, што лёс нашага беларускага народа пранізаны той вайною наскрозь. І гутарка з Іванам Гаўрылавічам — пра стрыжань ваеннага ліхалецця, што працяў усё нутро беларускай літаратуры.

— Іван Гаўрылавіч, тэма Вялікай Айчыннай не пакідае старонкі вашых кніг. Чаму?

— Вайна была самай галоўнай падзеяй у маім жыцці. І не толькі ў маім. Чалавек у ёй быў як на далоні. І сама па сабе філасофія вайны цікавая для пісьменніка. У ёй усё праяўляецца. І чалавек, які ён ёсць, і сістэма, і лад, і традыцыі. Сапраўды ўсё праяўляецца. Найбагацейшы матэрыял для роздуму. Гісторыя вайны — не толькі вопыт, але і навука. Шкада, што мы дрэнна вучымся, здавалася б, у жыцці, у гісторыі нашай усё было. Усякага хапала. Але шмат што паўтараецца.

Быццам не было той навукі. Вось і дзяржаву сваю невядома як страцілі, у якой ужо і не так дрэнна жылося, ва ўсякім выпадку — лепей, чым цяпер. У новай сваёй цяперашняй гісторыі, канешне, мы нямала набылі, але страцілі больш. І не ведаем, як выйсці на сухі бераг з гэтага балота. Найперш — з эканамічнага балота.

Бачыце, слаба вучымся. Я часам думаю: каб надарылася магчымасць паўтарыць — пайшлі б на гэты паўтор. Забыліся пра тое, што жылі, вучыліся, нарэшце — ваявалі. Гэта была пара не толькі нашай бяды, нашага гора, але і пара нашай славы.

Адказваючы на гэтае пытанне, можна доўга гаварыць па сутнасці — і ўсё будзе дарэчы. І зноў паўтаруся. Мінулая вайна была для мяне самай важнай падзеяй. І тым не менш бывае і такое ўражанне, нібыта я з гэтай ваеннай тэмай, са сваёй вайны трапіў у даўні дождж і ўсё стаю пад ім. А тым часам іншыя даўно выйшлі з дажджу, паспелі абсохнуць. Але гэта, відаць, толькі асабістае адчуванне.

Не толькі для мяне блізкая і дарагая гэтая падзея — Айчынная вайна. Вы паглядзіце, як людзі сустракаюць святы, звязаныя з нашым вызваленнем, з нашай Перамогай, як святкуюць, — значыць, яшчэ доўга мы будзем звязаны маральна з тымі падзеямі, далёкімі ад сённяшняга дня.

— Іван Гаўрылавіч, чытаю кнігі трыццаці-саракагадовых нашых пісьменнікаў і рэдка знаходжу творы, прысвечаныя барацьбе беларускага народа з фашысцкімі захопнікамі. Чаму так, на ваш погляд?

— Наша літаратура паспяхова папрацавала на тэме вайны. У той шматнацыянальнай літаратуры Савецкага Саюза, пра якую з гордасцю гаварылі, беларускім пісьменнікам з іх тэмай Вялікай Айчыннай аддалі шмат увагі. Нашу літаратуру проста высока цанілі.

Спярша і мне здавалася: адпішуць удзельнікі вайны — і гэты ручай, які біў з крыніцы ваеннай, перапыніцца. Але прыйшло пакаленне, якое бачыла вайну вачыма дзяцей. Колькі яны — дзеці — далі літаратуры... У Расіі — таксама. Прадстаўнікі нашага пакалення па-свойму распрацавалі ваенную тэму і на Украіне, і ў Літве, і ў Грузіі, і ў Эстоніі... Не стала шматнацыянальнай нашай літаратуры... А разам са стратай паняцця мы шмат яшчэ чаго страцілі. Ва ўсякім выпадку маладыя нашы пісьменнікі альбо дрэнна нашы кнігі аб вайне чыталі, альбо яна, вайна, перастае ўжо трывожыць людзей.

Дык не ж, ідуць войны на тэрыторыі былога Савецкага Саюза і цяпер. Здавалася б, варта непакоіцца, каб яны не перакінуліся і на іншыя рэспублікі. Але ж няма ранейшага неспакою, хвалявання.

І маладое пакаленне пісьменнікаў не мае цяпер такой цягі да вайны. Больш таго, ім настойліва даводзяць, што Вялікая Айчынная — гэта ніякая не Вялікая Айчынная, а, маўляў, гэта звычайная бойня, якую наладзілі Сталін і Гітлер. А народ дарэмна гараваў і ваяваў. У рэшце рэшт краіны, за якую ён ваяваў, ужо сапраўды няма. Нельга павярнуць гісторыю назад...

Маладое пакаленне не збіраецца рабіць ваенную тэму сваёй. Датычыць гэта не толькі пісьменнікаў, а ўвогуле моладзі. Мы не паспелі зглядзець, як яны раптам знявёрыліся. Народ, веру, вернецца да сваёй памяці. Дакладней сказаць, — ён і не адыходзіў...

А паколькі будучыня народа — маладое пакаленне, то трэба спадзявацца, што яно яшчэ абразуміцца. І тады героем новага часу стане не дзяцюк з пліткай шакаладу ў руцэ, а сапраўдны стваральнік новага ладу на нашай зямлі.

Чаго б я хацеў ад літаратуры цяперашняй? Каб яна ўсё такі паказала механіку разбурэння вялікай Савецкай дзяржавы. Як гэта рабілася. І не дзеля таго, каб склаcці гэтую дзяржаву нанава, а проста для супакаення душы і нават на будучыню. Так што не так ужо вінаватае цяперашняе пакаленне, маладое пакаленне, як невінаватая і Камуністычная партыя, якой здрадзілі праваднікі і якую падманулі.

— Пра што ж яшчэ, пішучы аб вайне, вы не расказалі, не змаглі расказаць?

— Канешне, і наша пакаленне не ўсё напісала пра Вялікую Айчынную... Хоць, з другога боку, калі сабраць у адно цэлае кнігі пра той час, то яны адкажуць, бадай, на ўсе пытанні, якія паўсталі альбо паўстануць перад чытачамі. Але ж на тое і жыццё з яго рознымі катаклізмамі, каб быць глыбокім і бясконцым. Думаю, што і праз 50 гадоў яшчэ прыйдуць пісьменнікі, якія нешта новае прынясуць у асвятленне тэмы вайны. Ды я і сам адчуваю нясконачнасць сваёй працы. Дарма што напісаў нямала. Гэта не толькі раманы "Плач перапёлкі", "Апраўданне крыві", "Свае і чужыя", "Вяртанне да віны", але і п"есы, апавяданні.

А вось апошні час просіцца ў работу на стол яшчэ адзін раман, дзе хачу паказаць сваіх герояў у канцы вайны, пасля яе, паказаць некаторых герояў у эміграцыі. А таксама паказаць іх вяртанне на Беларусь, ужо засыпаную Чарнобылем. Мне так і здаецца, што калі я не зраблю гэтага, то будзе нядобра.

— Тэма дружбы народаў... Па-рознаму можна ставіцца да яе. І так, як, напрыклад, ставіліся да вобраза паліцая-татарына ў вашым рамане "Плач перапёлкі". Рахіма вам раілі памяняць на рускага Сідарава... І ўсё ж, відаць, дружбы з іншымі народамі вы не цураецеся, шмат ездзіце, бываеце ў розных кутках былога Саюза, у краінах Еўропы. Што значыць дружба народаў, пачуццё інтэрнацыяналізму для вас сёння?

— А яна — тэма дружбы народаў — для мяне і не памянялася. Мне сумна без маіх сяброў з Украіны, Расіі, Грузіі, Татарыі... Вы ведаеце, мы шмат што спаганілі! Вельмі часта жыццёвую формулу пертваралі ў пусты гук. Быццам гэтая формула жыла ў адрыве ад жыцця. Так і з дружбай народаў. Шмат гаварылі пра яе, а не заўсёды глыбока мералі. І тым не менш мяне радуе, што да вялікай варажнечы ў сваёй вялікай дзяржаве мы не дайшлі. У дружбе той мы маем цяпер патрэбу.

А варожасць, якая існуе паміж асобнымі народамі былога Савецкага Саюза, трэба залічваць у накладныя выдаткі нацыянальнага развіцця. Мы яшчэ збяромся вялікай сям"ёй. Не абавязкова ў той форме, якую ўжо мелі. Думаю, што створым штосьці новае і таксама прыгожае. Чаму я за стварэнне новага? Таму, што не хачу вяртання ў старое. Я застаўся прыхільнікам сацыялістычнага ўкладу жыцця, сацыялістычнай явы. Але таксама ж не штучнай, не прымусовай, а сапраўднай, народнай.

Нядаўна ў мяне спыталі: "Вы аптыміст?" Я адказаў: "Так, аптыміст". Хоць часам ад суму няма куды падзецца. Але будзем жыць...

Гутарыў Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

■ Размышления вдали от парадного подъезда

БАНАЛЬНОСТЬ ЗЛА

Еду в трамвае. Впереди меня сидят мужчины. Ведут разговор. Невольно улавливаю обрывки фраз.

— Ты читал? — спрашивает один другого и показывает заметку в газете. — Убийцы и насильники пионерского возраста... Понимаешь, они старуху ограбили, изнасиловали, задушили, а потом бросили в погреб. Вот до чего дожили!..

— Подумаешь, новость. Надоело и читать, и слушать, и смотреть на все это, — второй с явным безразличием отвернулся к окну.

Может быть, и не стоило писать об этом случайном разговоре. Но вот совсем недавно, будучи в колхозе им.И.Д.Черняховского, услышал «новость»: ночью со склада умыкнули 12 аккумуляторов, а спустя некоторое время «увели» несколько штук газовых баллонов.

Потери больно ударили по всему коллективу, восполнить их придется за счет своих тружеников. Но что меня удивило: люди отнеслись к этим кражам совершенно спокойно, без возмущения и негодования, а некоторые — с явным безразличием. Кое-кто — даже с ухмылкой:

— Молодцы, ловко грабанули, милиция на их след не может напасть.

Вспомним недалекое прошлое. С каким презрением мы осуждали воров, разбойников, рецидивистов, бандитов, не говоря уже о крупных дельцах, мафии, государственных коррупционерах, спекулянтах. Всякое зло вызывало отвращение. Общественность требовала сурового наказания преступников. Мы никак не могли смирится с тем, что у кого-то ограбили квартиру, убили человека, угнали автомашину /как можно! куда смотрит милиция! до каких пор будут продолжаться безобразия!/. Летели письма в правоохранительные органы, в правительство с требованием принять меры к нарушителям правопорядка.

И в так называемое застойное время были подобные факты, но даже тогда оценка им давалась совсем иная, чем теперь. Если бы в 80-е годы нам сказали, что в Минске и других городах республики почти легально будут промышлять проститутки, мы такого человека назвали бы сумасшедшим. А порнография? Её в те годы и в помине не было, разве только из-под полы какой-нибудь прощелыга мог предложить порнуху.

С приходом разрушительной перестройки, разнузданной демократии, свободы нравов бурный поток грязи захлестнул всех и вся. Нам в первые дни «нового мышления» казалось, что если будем информировать население о всяческих преступлениях, то их число сразу снизится, дескать, люди поймут, что это нехорошо, отметут зло, начнут духовно обогащаться. Увы, наивно было думать о каком-то улучшении криминогенной обстановки.

Сегодня изо дня в день вдалбливают в наши головы информацию о воровстве, убийствах, обмане, бесчестии... Возьмите любую газету. В ней вы обязательно найдете «изюминку», и не одну. Чего стоят лишь только заголовки: «Торговец человечиной», «Выстрелы на дороге», «Не будет денег, будут жертвы»...

Вот, скажем, попалась мне в руки газета «Труд». Целая колонка отведена ЧП в Беларуси: в Борисове в квартире найден трупик двухлетнего ребенка, в Витебске школьники ограбили коммерческий киоск, в Миорском районе пришлые грабители избили двух старух и отобрали у них имущество... Спрашивается: зачем об этом писать и кому это нужно?

Сия российская газета, как, впрочем, и другая «демпресса», с удовольствием смакует происшествия в соседних государствах, рисует мельчайшие подробности преступлений, расписывает, как и каким путем разбойник бил, грабил, как удалось «герою» нашего времени победить в схватке за бешеные деньги. Беда в том, что ни автор, ни описываемые им события не получают должной правовой и моральной оценки.

Как-то разговорился с моим соседом по квартире, человеком, имеющим четыре диплома об окончании учебных заведений.

— Ничего в этом страшного не вижу, в цивилизованном обществе, человек волен поступать так, как он хочет...

Мне стало страшно: говорил он на полном серьезе. Придя в себя, привел ему другой факт:

— Ты видишь, как каждую неделю «молодой бизнесмен» из нашего подъезда спекулирует барахлом, в том числе и автомашинами. У него уже появилась прислуга в лице такого же проходимца: ремонтирует ему машины, моет их, утром прогревает, услужливо открывает дверцу своему боссу... Все знают, что он вор, но никто не возмущается, никому до этого дела нет...

— Этому надо только радоваться, нет тут ничего плохого, — сказал он в защиту своего коллеги, ведь и сам занимается куплей-продажей: ворон ворону глаз не выклюнет.

Так рассуждают и в кабинетах властных структур и даже «звезды».

Когда, например, у Кобзона спросили, что он думает о бандитах, то этот известный «соловей» сказал следующее:

— Они очень интересные люди. Неординарные. Причем красивые. Они никогда не обидят женщину, ребенка, старика, я в этом убежден. Вы когда-нибудь поговорите с ними об их морали. Она у них намного чище, чем у некоторых чиновников. Они отнимают у воров и отдают детям... Серьезные люди...

Журналист, услышав эти слова, не удивился, не возмутился... Плюрализм, мол, допустим в «цивилизованном» государстве, даже если он идет во вред обществу.

Человеческая натура такова, что ко всему может привыкнуть. Бывший «зэк» мне однажды рассказывал, как ему трудно было в первые дни сидеть за решеткой, но затем он пообвык и на десятом году заключения чувствовал себя в тюрьме почти как дома. Все для него тут стало обычным, повседневным.

Нечто подобное происходит и с нами. За годы перестройки, грабрыночных реформ и строительства аморфного демократического цивилизованного государства мы настолько свыклись со злом, что не желаем о нем слышать, видеть и... бороться.

Когда раньше по телевизору показывали жуткие сцены убийств, кровопролития, мы отворачивались, закрывали глаза, возмущались. Теперь показывают отрубленную окровавленную голову человека — никакой реакции, разве что иной телезритель скажет: пусть бы не лез куда не следовало...

Вечером, работая над этой статьей, включил телевизор. Идет кинофильм. Боевик высшего класса. И первые кадры — стрельба, падают трупы. Начал их считать. Фильм закончился, и я остановился на цифре «8" — не считая драк, кулачных ударов в челюсть, катастроф и аварий. В таких фильмах вы не увидите сострадания, жалости, слез, человеческой боли.

Мы привыкли к тому, что нашим повседневным спутником становится зло. И его с каждым днем все больше и больше. От равнодушия и бездействия плодятся новые изощренные преступления. Не спасают ни меры со стороны правоохранительных органов, ни разговоры о духовности, ни молитвы и обращения к всевышнему, ни подачки богатых бедным, ни помощь из-за «бугра»...

Трудно дать однозначный ответ на вопросы, как быть, что делать, где выход, но одно можно сказать: в этом безбрежном океане зла наш государственный корабль идет без руля и ветрил и никак не может взять правильный курс. А надо, ибо так бесконечно продолжаться не может.

Анатолий СМОЛЯНКО.



*Из Налибокской пущи местные жители разворовывают деловую древесину. Как пресечь зло? Об этом думают старший участковый инспектор Столбцовского РОВД капитан Александр **Пилинкевич** и заслуженный лесовод республики лесничий Зенон **Зеленко**, под присмотром которого находится этот район.*

Фото Анатолия ДРОЗДОВА.

■ Спорт

СЯРОД ПРЫЗЁРАЎ

У пасёлку Прывольны Мінскага раёна адбылася рэспубліканская спартакіяда работнікаў спажывецкай кааперацыі.

Дастойна выступіла на ёй зборная Мінскага аблспажыўсаюза. Яна заняла другое каманднае месца, набраўшы аднолькавую суму балаў з пераможцамі — кааператарамі Брэстчыны.

Паспяхова выступілі валейбалісты Міншчыны. Мужчынская каманда, за якую выступалі пераможцы абласной спартакіяды — спартсмены Узды, заняла першае месца, а валейбалісткі Салігорскага райспажыўсаюза, якія абаранялі гонар нашай вобласці, сталі другімі прызёрамі.

У спаборніцтвах па мнагаборству «Здароўе» нашы ўдзельнікі фінішавалі трэцімі. Такі ж вынік і ў турніры па настольнаму тэнісу.

Пераможцам у турніры шашыстаў стала каманда Міншчыны, за якую выступалі Марыя Лічко і Ніна Пармон з Узды.

АБ ПРАБЛЕМАХ ФУТБОЛА

Віцэ-прэм"ер Кабінета Міністраў Віктар Ганчар сустрэўся з кіраўніком Федэрацыі футбола Рэспублікі Беларусь Яўгенам Шунтавым. Як паведаміў карэспандэнт Белінфарма, віцэ-прэм"ер пацвердзіў, што ўрад будзе падтрымліваць Федэрацыю футбола ў ажыццяўленні задач, вызначаных яе статутам. У ходзе гутаркі былі абмеркаваны праблемы развіцця футбола ў рэспубліцы, пытанні функцыяніравання нацыянальных зборных каманд, іншых падраздзяленняў Федэрацыі.

ГАСПАДАРЫ НЕ ЎПУСЦІЛІ ШАНЦ

У нядзелю на чэмпіянаце Беларусі па футболу каманды першай лігі правялі шэсць матчаў. Ва ўсіх гэтых паядынках перамаглі гаспадары поля. З лікам 1:0 віцебскі «Лакаматыў» выйграў у «Гомсельмаша», гродзенскі «Нёман» — у тарпедаўцаў Магілёва, а рэчыцкая «Ведрыч» — у салігорскага «Шахцёра».

Пацярпела паражэнне ў Брэсце каманда «Дынама-93". Яна ўступіла мясцовым дынамаўцам — 0:2. Тарпедаўцы Мінска на сваім стадыёне адабралі два ачкі ў магілёўскага »Дняпра" — 2:1, а бабруйскі «Фандок» з лікам 3:1 нанёс паражэнне лідскаму «Абутніку».

Учора ў Бабруйску мясцовы «Шыннік» прымаў віцебскі КІМ, які лідзіруе ў чэмпіянаце. Матч клуба «Маладзечна» і дынамаўцаў Мінска перанесены на больш позні тэрмін.

КУЛЬГАЕ "ЦІВАЛІ"

Пасля перамогі над маскоўскім «Спартаком» хакеісты мінскай каманды «Цівалі» два матчы прайгралі. У Санкт-Пецярбургу яны ўступілі мясцовым армейцам — 0:5, а потым пацярпелі паражэнне і ў Рызе — 2:4.

Учора каманда «Цівалі» прымала кіеўскі «Сокал».

ВЫСТУПІЛІ ДАСТОЙНА

Каманда футбалістаў Мінскага прафесійнага вучылішча чыгуначнікаў прыняла ўдзел у міжнародным турніры «Рабочая змена», які праходзіў у Адлеры.

Выйграўшы ў гаспадароў поля — 6:0, Стаўрапаля — 2:0, Екацярынбурга — 1:0, Масквы — 9:0 і прайграўшы юным футбалістам Ленінградскай вобласці — 1:2, наша каманда ў стыкавой гульні аспрэчвала трэцяе прызавое месца з равеснікамі з Арзамаса і перамагла з лікам 3:0.

Лепшым нападаючым прызнаны мінчанін Руслан Наскоў.

ЛІДЭРЫ ГУЛЯЮЦЬ З НАТХНЕННЕМ

На чэмпіянаце вобласці па футболу акрэслілася група лідэраў, якія нацэлены на ўзнагароды.

Не пакідае ніякіх шанцаў сваім сапернікам каманда «Белыя Росы» з Першай мінскай птушкафабрыкі. У васемнаццатым туры яна з лікам 7:0 нанесла паражэнне валожынскай «Іслачы» і мае цяпер 28 ачкоў. На два ачкі адстае смалявіцкі «Крышталь», які ў прайшоўшым туры перамог старобінскі «Аўтамабіліст» — 3:0.

На прызавое месца прэтэндуюць і футбалісты «Вераса» з калгаса «17-е верасня» Нясвіжскага раёна. У васемнаццатым туры яны ў гасцях вырвалі перамогу у каманды «Стара-Барысаў» — 2:1.

Наступны тур у суботу, 1 кастрычніка.

/НАШ КАР./.

Калектыў аб"яднання "Мінскаблплодагароднінагас" глыбока смуткуе з выпадку трагічнай смерці агранома-агароднінавода калгаса "Палажэвічы" Старадарожскага раёна Валянціны Іванаўны МІХНАВЕЦ і выказвае глыбокае спачуванне яе родным і блізкім.

Калектыў аб"яднання "Мінскаблплодагароднінагас" выказвае глыбокае спачуванне старшыні аб"яднання Віктару Рыгоравічу Казеку з выпадку напаткаўшага яго вялікага гора — заўчаснай смерці МАЦІ.

Калектыў камітэта па сельскай гаспадарцы і прадуктах харчавання аблвыканкома выказвае глыбокае спачуванне старшыні аб"яднання "Мінскаблплодагароднінагас" Віктару Рыгоравічу Казеку з выпадку напаткаўшага яго гора — смерці маці.

Хатні экран

27 верасня, аўторак

Беларускае тэлебачанне

15.40. "Нов і К"-топ-10.
16.40. ТБ — школе. Гісторыя.
17.10. "Крылы". Відэафільм.
17.30. Паэтычная гасцёўня. Вершы Генрыха Страдава.
17.50. Тэлевізійны клуб паляўнічых і рыбаловаў "Удача".
18.10. Абласныя навіны (Віцебск).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Эканамікст.
19.10. Чарнобыль: праблемы і вырашэнні. Прамая лінія.
20.00. Мост. Культурна-асветніцкая праграма.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. Пяць хвілін на жарты.
21.40. Пад купалам Сусвету.
21.50. Надвор'е.
22.00. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Канал "Астанкіна"

15.00, 17.00, 20.00, 23.00. Навіны.
15.25. "Вайна гобатаў". Мультсерыял.
15.50. Паміж намі, дзяўчынкамі...
16.05. Рок-урок.
16.40. За кулісамі. Інтэграцыя: іншага шляху няма.
17.25. Тэхнадром.
17.35, 20.35. Надвор'е.
17.40. Памяці Р.Раждзественскага.
18.00. Гадзіна пік.
18.25. "Дзікая Роза". Тэлесерыял.
18.55. Тэма.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.45. З першых рук.
20.55. Футбол. Кубак УЕФА. 1/32 фіналу. "Нант" (Францыя) — "Ротар" (Валгаград).
22.50. 50 х50.
23.50. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
15.20. Фальклорная карусель.
15.50. Там-там навіны.
16.05. Новая лінія.
16.50. Ваша права.
17.05. Чалавек справы.
17.40. Свята кожны дзень.
17.50. Ніхто не забыты.
17.55. Здарова жывеш.
18.10. L-клуб.
19.25. Падрабязнасці.
19.35. Фільм-прэм'ер.
19.55. "Блеф, ці Гісторыя аб падмане і махлярстве". Маст.фільм.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. Футбол. Кубак УЕФА. "Дынама" (Масква) — "Сэрэн" (Бельгія).

28 верасня, серада

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Эканамікст.
8.20. Пад купалам Сусвету.
8.30. Надвор'е.
8.40. Пяць хвілін на жарты.
8.50. "Дзівосны манеж".
9.00. ТБ — школе. Гісторыя.
9.30. "Маё каханне, мой смутак".
10.30. Аэробіка.
12.10. Валадарская дружына. Вялікае княства Літоўскае.
13.10. "Крылы". Відэафільм.
13.30. Навіны (з сурдаперакладам).
15.40. Відзьма-нявідзьма.
16.40. "Еўрапейскі калейдаскоп".
17.10. "Бімбат".
17.30. "Напярэдадні". Да 50-годдзя Лідскага камбіната харчовых канцэнтратаў.
17.50. Футбол. Кубак УЕФА. "Лацыо" (Італія) — "Дынама" (Мінск). Пасляслоўе да матча.
18.10. Абласныя навіны (Гомель).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. "Пяць зорак".
20.10. Крэда.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. Пяць хвілін на жарты.
21.40. Пад купалам Сусвету.
21.50. Надвор'е.
22.00. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Канал "Астанкіна"

5.30. Раніца.
7.00, 9.50, 15.00, 17.00, 20.00, 23.00. Навіны.
7.15. Працяг праграмы "Раніца".
8.00. Расійскі дайджэст.
8.20. "Дзікая Роза".
8.45. Дзелавы веснік.
8.55. Клуб падарожнікаў (з сурдаперакладам).
15.25. "Вайна гобатаў". Мультсерыял.
15.50. На балі ў Папялушкі.
16.05. "Лятаючы дом".
16.40. Тэлерадыёкампанія "Мір".
17.25. Азбука ўласніка.
17.40. Свет сёння.
17.50, 20.35. Надвор'е.
18.00. Гадзіна пік.
18.25. "Дзікая Роза". Тэлесерыял.
18.55. Клуб "Белы папугай".
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.45. Маналог.
20.55. Футбол. Ліга чэмпіёнаў. "Спартак" (Масква) — "Пары Сен-Жэрмен" (Францыя).
23.10. Праграма "У".
23.30. Футбол. Ліга чэмпіёнаў. Агляд.
0.40. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

6.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
8.00. Сусветныя навіны Эй-бі-сі.
8.25. Ранішні канцэрт.
8.40. "Санта-Барбара".
9.30. Рэпарцёр.
9.45. XX стагоддзе ў кадры і па-за кадрам.
10.35. Тэлегазета.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Студыя "Рост".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Далёкі Усход.
16.50. Кліп-антракт. М.Оліне.
16.55. М-трэст.
17.10. Залатая галінка. "Манастыры Наўгародчыны".
17.40. Свята кожны дзень.
17.55. Звычайная справа.
18.10. Тэледэбаты.
19.25. Падрабязнасці.
19.35. "Санта-Барбара". Тэлесерыял.
20.25. Ніхто не забыты.
20.30. Гранд-рэпартаж. "Цыганская рапсодыя".
21.05. Зала чакання. "Прызначанае банкруцтва".
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. Пецярбургскія сезоны.

8 канал

27 сентября, вторник

18.00 Мультсериал "Д'Артаньгав и три пса-мушкетера".
18.25 ИНТЭКС: "Новости".
18.40 Документальный фильм "Смерть в рассрочку".
19.00 Мультфильм У.Диснея "Секрет крыс". 2-я часть.
19.30 ММ-4: "Рынок".
20.00 БАНТ: "Репортаж".
20.05 Шанс-приз.
20.20 Телесериал "Двадцатое декабря". 2-я серия.
21.30 Студия "БМ": "На даху".
21.50 Ив Буассе в художественном фильме "Цена риска".

28 сентября, среда

18.00 Мультсериал "Д'Артаньгав и три пса-мушкетера".
18.45 СОЛТЭК: "Новости".
18.55 ММ-4: "Немецкая волна".
19.25 Мультфильм У.Диснея "Секрет крыс". 3-я часть.
20.00 МНТА: "ПИР".
20.10 Агентство "Пармикс": "Городские часы", "Новости".
21.25 Телесериал "Двадцатое декабря". 3-я серия.
21.30 Студия "БМ": "Рок на вакациях".
21.50 Художественный фильм "Я тебе ничего не скажу".

Наступны нумар газеты выйдзе 1 кастрычніка.

Наш адрас:
220013, гор.Мінск, вул.Б. Хмяльніцкага, 10-А, паверх 9, рэдакцыя газеты "Мінская праўда".

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай рэдакцыі —68-29-76, намесніка галоўнага рэдактара —68-25-81, адказнага сакратара —68-26-48, сакратарыята —68-26-48, аддзелаў: Саветаў —68-26-38, адукацыі і культуры —68-25-76, сацыяльна—эканамічнага —68-25-43, грамадска-палітычнага —68-25-42, інфармацыйна-аналітычнага —68-28-33, пісьмаў і маральна-бытавых праблем — 68-25-83, ілюстрацыі —68-25-03, 68-26-48, камерцыйнага — 68-25-86, бухгалтэрыі —68-26-65.

Тэлефоны карэспандэнцкіх пунктаў: у Барысаве —(8-277)5-15-61, Вілейцы —(8-271)5-57-86, Нясвіжы—(8-270)5-41-88, Салігорску — (8-210) 2-49-60.

ЗАСНАВАЛЬНІК – Мінскі абласны Савет дэпутатаў, 220625, г.Мінск, вул. Энгельса, 4.
"Мінская праўда"— орган Мінскага абласнога Савета дэпутатаў.

Галоўны рэдактар М.А.ШЛОМА

Рэдакцыя можа друкаваць матэрыялы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.
Адказнасць за падбор і дакладнасць апублікаваных фактаў і іншых звестак нясуць іх аўтары.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Час падпісання ў друк: па графіку 22.10. Нумар падпісаны ў 22.00.
Набрана і звярстана на настольна-выдавецкім комплексе "Мінскай праўды".
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку" 220013, г.Мінск, пр. Ф.Скарыны, 79.
Тыраж 16580. Індэкс 63923. Зак. №103.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12